

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**ERGEN ÖZNEL İYİ OLUŞUNU YORDAMADA ALGILANAN SOSYAL
DESTEK VE BAĞLANMA STİLLERİ**

Gamze BELİBAĞLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP - 2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Gamze BELİBAĞLI** tarafından hazırlanan “**Ergen Öznel İyi Oluşunu Yordamada Algılanan Sosyal Destek Ve Bağlanma Stilleri**” başlıklı tez, **21/07/2022** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u>	<u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı / Jüri Başkanı	Prof. Dr. Gürhan CAN	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Hasan EŞİCİ	Gazi Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYZ	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. M.Serhat YENİCE
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Öğrencinin Adı SOYADI
Gamze BELİBAĞLI

Tarih:

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK ANABİLİM DALI

ERGEN ÖZNEL İYİ OLUŞUNUN YORDANMASINDA ALGILANAN
SOSYAL DESTEK VE BAĞLANMA STİLLERİ

Gamze BELİBAĞLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Gürhan CAN

ÖZET

Bu araştırmada, ergen öznel iyi oluşunun cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek tarafından açıklanabilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında, Gaziantep ilinde lise düzeyinde 9, 10 ve 11.sınıfta öğrenim görmekte olan beş okuldan 706 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılım gösterenlerin 362'si erkek, 326'sı kadın olup, 18 katılımcı cinsiyetini belirtmemiştir. Araştırmanın modeli yordayıcı korelasyonel desen olarak belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Revizyonu kullanılmıştır. Veri analizinde, değişkenler arasındaki korelasyonları belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni yordama düzeyini belirlemek amacıyla ise hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır.

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre ilk modelde cinsiyet, ergen öznel iyi oluşunu pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır. İkinci modelde analize dâhil edilen bağlanma stilleri değişkeninin ergen öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı ve pozitif bir katkı sağlamıştır. Son olarak üçüncü modelde analize dâhil edilen algılanan sosyal destek değişkeni de ergen öznel iyi oluşunu pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamıştır. Ergen öznel iyi oluşunun %2'sini cinsiyet, bağlanma stilleri %17'sini ve algılanan sosyal destek ise %17'sini açıkladığı saptanmıştır. Toplamda açıklanan varyansın %36 olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek ergen öznel iyi oluşunun anlamlı birer yordayıcısıdır. Erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuş olup ergen öznel iyi oluşu cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir. Kız öğrencilerin kaygılı-kararsız bağlanma stili erkeklerle göre daha yüksektir ve kaygılı-kararsız bağlanma stili cinsiyete göre

anamlı bir Şekilde farklılaŐmaktadır. Güvenli bağlanma stili, kaÇınan bağlanma stili ve algılanan sosyal destek ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Anahtar Kelimeler: ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri, algılanan sosyal destek, cinsiyet

**HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT of PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE**

**PERCEIVED SOCIAL SUPPORT AND ATTACHMENT STYLES IN
PREDICTING ADOLESCENT SUBJECTIVE WELL-BEING**

Gamze BELİBAĞLI

MASTER THESIS

**Advisor
Prof. Dr. Gürhan CAN**

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the explanation of adolescent subjective well-being by gender, attachment styles and perceived social support. Within the scope of the research, 706 students were reached from five schools in Gaziantep at the 9th, 10th and 11th grades at high school level. Of those who participated in the study, 362 were male and 326 were female, and 18 participants did not specify their gender. The model of the study was determined as the predictive correlational design. The Adolescent Subjective Well-Being Scale, the Three-Dimensional Attachment Styles Scale, and the Revision of the Perceived Social Support Scale were used to collect the data. In data analysis, Pearson correlation analysis was used to determine the correlations between the variables, and hierarchical regression analysis was used to determine the predictive level of the independent variables for the dependent variable.

According to the results of hierarchical regression analysis, in the first model, gender predicts adolescent subjective well-being positively and significantly. In the second model, the variable of attachment styles included in the analysis made a significant and positive contribution to predicting adolescent subjective well-being. Finally, the perceived social support variable included in the analysis in the third model also predicted adolescent subjective well-being positively and significantly. It was determined that 2% of adolescent subjective well-being was explained by gender, 17% by attachment styles and 13% by perceived social support. The total explained variance was found to be 32%. In this context, gender, attachment styles and perceived social support are significant predictors of adolescent subjective well-being. Subjective well-being levels of male students were found to be higher than female students, and adolescent subjective well-being differed significantly according to gender. The anxious-ambivalent attachment style of female students

is higher than that of males, and the anxious-ambivalent attachment style differs significantly according to gender. Secure attachment style, avoidant attachment style and perceived social support did not differ significantly by gender.

Keywords: adolescent subjective well-being, attachment styles, perceived social support, gender.

ÖNSÖZ

Öncelikle, tez sürecim boyunca derin bilgi birikimi ve tecrübeleriyle yolumu aydınlatan, desteği ve rehberliğiyle ufku genişleten, öğrencisi olmaktan onur duyduğum saygı değer tez danışmanım Prof. Dr. Gürhan CAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisans döneminden bu yana, her zaman sabırla ve anlayışla akademik ve mesleki gelişimime katkıda bulunan, mesleki gelişim sürecimde çok değerli bir yere sahip olan saygın hocam Doç. Dr. Ramin ALİYEV'e, tez yazım sürecimde ve bir psikolojik danışman olma yolunda bana kattığı her şey için çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans ve tez aşamasında kıymetli bilgilerini ve desteğini benden esirgemeyerek tezimle ilgili değerli fikirlerini benimle paylaşan Doç. Dr. Hasan EŞİCİ, Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYAZ hocalarıma teşekkür ederim.

Başta lisans dönemimden itibaren bir psikolojik danışmanın nasıl olması gerektiğini bana öğreten değerli hocalarım olmak üzere ilkokuldan bu yana üzerimde emeği olan bütün öğretmenlerime teşekkürü bir borç bilirim.

Bu süreçte benden bilgi birikimlerini esirgemeyen, kıymetli meslektaşlarım ve sınıf arkadaşlarım psikolojik danışman Ayça Meyrem POLAT ve Muhammet YILDIZ'a, bana değerli vakitlerini ayırıp sabır ve samimiyetle destek oldukları için teşekkür ederim.

Tez sürecinin sancılı aşamalarında, her düştüğümde beni motive etmek için elinden geleni yapan, bana olan inancını hiçbir zaman yitirmeyen, dostum oldukları için kendimi ayrıcalıklı hissettiğim can dostlarım ve meslektaşlarım Cansu BOZGEYİK ve Beyza ÇAPKUR'a teşekkür ederim.

Bu zorlu süreçte, anlayışlı ve destekleyici tutumuyla her zaman yanımda olan, onu tanıdığım için kendimi çok şanslı hissettiğim arkadaşım, Emin Berkay ŞENBAY'a teşekkür ederim.

Kendi ayakları üzerinde durabilen güçlü bir kadın olabilmem için, her koşulda beni destekleyerek ellerinden gelen her türlü fedakârlığı göstermekten kaçınmayan, böylesine erdemli ve dürüst insanların çocuğu olmaktan gurur duyduğum biricik anneme ve babama; kardeşlerim oldukları için mutluluk duyduğum ablama ve kardeşime, bana kazandırdıkları her şey için teşekkür ederim.

Son olarak yaşamımda önemli yerlere sahip olan, yakın zamanda acı kayıplarıyla sarsıldığım, benim için çok değerli iki insana teşekkürlerimi sunarak sözlerimi bitirmek istiyorum. İçimi ısıtan sıcacık sohbetleri ve tükenmez neşesiyle bana her zaman güç vermiş

olan canım anneannem Sevim AK'a ve akademik kariyerinden ilham almaya çalışarak büyüdüğüm, kıymetli bilim insanı ve sevgili amcam Doç. Dr. Kadir Bülent BELİBAĞLI'ya büyük bir özlemle teşekkür ederim.

Gamze BELİBAĞLI
Gaziantep - 2022

İÇİNDEKİLER

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK ANABİLİM DALI	iv
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Çalışmanın Amacı	4
1.3 Çalışmanın Önemi.....	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Öznel İyi Oluş	7
2.1.1. Öznel İyi Oluş Kuramları.....	8
2.3. Bağlanma	15
2.3.1. Bağlanma Kuramları	15
2.4. Öznel İyi Oluş ve Bağlanma Stilleri İle İlgili Araştırmalar	19
2.5. Sosyal Destek.....	22
2.5.1. Algılanan Sosyal Destek	24
2.5.2. Öznel İyi Oluş ve Algılanan Sosyal Destek ile İlgili Araştırmalar	27
3. KONU VE KAPSAM	31
3.1. Araştırma Modeli	31
3.2. Çalışma Grubu.....	31
3.3. Verilerin Toplama Araçları.....	32
3.3.1. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği	32
3.3.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği	33
3.3.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Revizyonu (ASDÖ-R)	34
3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.5. Verilerin Analizi.....	35
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	37
4.1. . Yordayıcı İstatistikler	38
4.1.1. Öznel İyi Oluşun Yordanmasında Cinsiyet, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Rolü	39
4.3. Korelasyonel İstatistikler	41
4.3.1. Öznel İyi Oluş, Bağlanma Stilleri Ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular.....	41
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	44

5.1 Sonuçlar	47
5.2 Öneriler	48
KAYNAKÇA.....	50
EKLER.....	60
EK-2 Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği	61
EK-3 Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği	62
ÖZGEÇMİŞ	66

KISALTMALAR

EÖİÖÖ	:	Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği
ÜBBSÖ	:	Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği
ASDÖ-R	:	Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Revizyonu
VİF	:	Varyans Artış Faktörü

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde giderek daha çok rağbet gören pozitif psikoloji, genel anlamda bireyin güçlü yanlarını vurgulayan ve iyi oluşunu önemseyen, hümanist bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir (Kararırmak ve Siviş, 2008). Pozitif psikoloji, yaşamdaki olumsuzluklara takılıp kalmak yerine, odak noktasını bireyin sağlıklı bir biçimde bu olumsuzluklarla baş etmesine ve gelişim sürecini bu bilinçle ilerletmesine dayandıran bir bakış açısı olarak da tanımlanmaktadır (Özbay ve Aydoğan, 2013). Bu bakış açısının sahip olduğu temel amaçlardan biri, her bakımdan sağlıklı olmakla doğrudan ilişkili olarak görülen iyi oluşu anlamaya yönelik çaba sarf etmektir (Yalçın, 2015). Ergenlik dönemi de dahil yaşamın her döneminde bireyin iyilik halini sürdürebilmesi, öncelikle iyilik halinin etmenlerinin bilinmesini gerektirmektedir. Bu gereksinimin doğal sonucu olarak bireyin iyilik halini anlamaya ve bu amaçla bireye yardımcı olmaya yönelik araştırma çabalarının, giderek artan bir ivmeyle araştırma gündemindeki önemini koruyacağı düşünülmektedir.

Carr (2016) pozitif psikolojinin boş olmaktan uzak, yaşamdan haz ve doyum alınmasını hedefleyen yönünün, bireyin mutluluğa ulaşmasında önemli bir unsur olarak görülen iyi oluş ile olan ilgisi olduğunu ileri sürmektedir. İyi oluş kavramının alanyazında, öznel iyi oluş, iyilik hali ve psikolojik iyi oluşun tümünü kapsayan bir kavram olarak ele alındığı görülmektedir. İyi oluşun alt kavramlarından biri olan öznel iyi oluş, olumlu duyguların ve yaşam doyumunun yüksek, olumsuz duyguların ise nispeten düşük düzeyde olmasını ifade eden bir kavram olarak ele alınmaktadır (Demir, 2021; Kocamaz Karagözlü, 2019). Pozitif psikolojide hedeflenen ana unsurlardan ikisinin mutluluk ve öznel iyi oluşu anlamlandırmak olduğunu ifade eden Yalçın (2015), öznel iyi oluş kavramı bağlamında umut, iyimserlik, iyi oluş, mutluluk ve doyum gibi kavramların ön plana çıktığından da söz etmektedir. Alan yazında öznel iyi oluşla ilişkilendirilmiş olan kavramlar göz önünde bulundurulduğunda; psikolojik, fiziksel ve duygusal anlamda sağlıklı olan yani öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan bir bireyin, yaşamının genelinde çevresiyle doyum sağlayabileceği ilişkiler kurabilmesi, yaşamına daha olumlu bakabilmesi ve olumlu yaşantılar edinebilmesi daha olası görünmektedir.

Öznel iyi oluşta, genel olarak yaşamına yönelik değerlendirmeyi bireyin bizzat kendisinin yapmasının önemli görüldüğünü vurgulamaktadır (Çakar ve Altun, 2021).

Yaşam memnuniyeti, olumlu yaşantılar, kendi kaderini tayin edebilme ve yaşamdaki anlamı tartma gibi birçok kavrama değinen öznel iyi oluş kavramının ölçülmesinin oldukça iyi bir yol olduğu (Kashdan vd., 2008) ifadesi, öznel iyi oluşun incelenmesinin gerekliliğini destekler niteliktedir. Yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip bireylerin olumlu duygu ve düşünceleri ağır basan özelliklere sahip olduğu (Çakar ve Altun, 2021) düşünüldüğünde öznel iyi oluşun, bireyin yaşamındaki önemi daha da belirginleşmektedir. Öte yandan, yetişme sürecinde yeterince desteklenerek ve motive edilerek yetiştirilmeyen bireylerin ise mutlu olma ihtimallerinin nispeten daha düşük, ayrıca yaşamlarına ilişkin bakış açılarının da daha olumsuz olabileceği ileri sürülmektedir (Yıldız, 2014). Bu ifadeden hareketle, bireyin doğumundan itibaren yaşamında önemli yere sahip olan anne-babası veya bakım vereniyile kurduğu bağlanma stilleri de öznel iyi oluşunu sağlamada önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Nitekim Çetinkaya (2017), bireyin gösterdiği bağlanma davranışının bireyin kendisi ve diğerleri ayrımını yapması kaydıyla yaşamına devam edebildiği ve bağımlılık düzeyine varmadığı müddetçe önemli ve sağlıklı olduğunu ifade etmektedir. Bireyin kendisi ve diğerleri arasındaki yaptığı ayrımı koruyarak olumlu bir bağlanma stili çerçevesinde sağlıklı ilişkiler kurması ergenlik döneminde önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde ergenlik dönemindeki bireyin sahip olduğu bağlanma stilinin niteliği ve çevresindekilerden algıladığı sosyal desteğin öznel iyi oluşunu belirlemede etkili olacağı düşünülmektedir.

Dünyaya gözlerimizi açtığımız andan itibaren huzurlu hissettiğimiz, korunup kollandığımız ve olumsuzluklardan sakınıldığımız inandığımız, güvenli ve destekleyici bir kucak ararız. Bu arayışın alanyazındaki karşılığı olarak görülen bağlanma kavramı çocuk ile bakım veren bireyin ilişki oluşturması, çocuğun bakım verenin yokluğunda onu araması gibi birtakım özelliklere göre nitelendirilen ve süreklilik arz eden duygu temelli bir bağlılık olarak ifade edilmektedir (Erözkan, 2011). Bağlanmaya dair ilk oluşumlar bebeklik döneminde başlasa da bağlanmanın şekillenmesi çocuklukta devam etmekte hatta yaşamın tüm alanlarında etkisini sürdürmektedir (Çetinkaya, 2017; Çakar, 2019, Yıldız, 2014). Bebeklik döneminden itibaren belirgin hale gelmeye başlayan ve diğer gelişimsel dönemlerde devam eden bağlanma stilinin ise bireyin çevresindekilerle kurduğu ilişkileri biçimlendiren bir kavram olarak ifade edildiği görülmektedir (Kesebir vd., 2011). Bireylerin bağlanmaya yükledikleri anlamları keşfetmeye yönelik çalışmalara bakıldığında, bakım veren kişi (anne ya da bir başka yetişkin) ile çocuğun arasındaki bağlanma stillerinin güvenli, kaçınan, kaygılı/kararsız olmak üzere üç

başlıktan oluştuğu görülmektedir (Kırimer vd., 2014). Bakım vereni ile güvenli bağlanan bir çocuğun, kendisine dair inançlarını sevilme ve değerli hissetme gibi olumlu bir bakış açısıyla temellendirmesinin yanı sıra çevresindekilerin de güven duyulabilecek ve içten olma potansiyeli yüksek bireyler olabileceğine yönelik olumlu inançlar geliştirecek olması beklenir (Çelik vd., 2017). Dolayısıyla anne-baba ve çocuk arasında gerçekleştirilen güvenli bağlanma stiline, ergenin öznel iyi oluş düzeyine etkisine yönelik önemli bir ipucu sağladığı söylenebilir. Bireyin erken yaşlarda anne-babasıyla kurduğu ilişkilerin, yaşamının ilerleyen dönemlerinde romantik ilişkilerle benzerlikler taşıyor olduğu düşünüldüğünde (Yıldız, 2014), anne-babayla kurulan bağın niteliğinin önemi daha da belirgin hale gelmektedir. Çünkü birey, ailesiyle birlikte başladığı bağlanma serüvenini, yaşamının geri kalanına taşımaktadır. Bebeklikten bu yana devam eden bu bağlanma serüveninin kritik öneme sahip olduğu dönemlerden biri ergenlik dönemi olarak görülmektedir. Kimlik kazanma dönemindeki ergenin, ait olma ve başkalarıyla ilişki halinde olma ihtiyacı hissettiği söylenebilir. Bu ihtiyaçların doyurulup doyurulmamasından öznel iyi oluş düzeyinin etkilenmesi olası görülmektedir. Örneğin Körük (2016), araştırmasında ergenlerde güvensiz bağlanma ve algılanan sosyal desteğin azalmasıyla birlikte riskli davranışa yönelme olasılığının arttığını bulmuştur. Bu bağlamda düşünüldüğünde, hem bağlanma türünün hem de özellikle aileden algılanan sosyal destek düzeyinin azalmasının, bireyin öznel iyi oluş düzeyini de etkilemesi olası görüldüğünden, algılanan sosyal destek ve bağlanma stiline öznel iyi oluşa nasıl bir etkide bulunduğu incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Öngören'in (2020), ailesiyle birlikte yaşayan ergenlerde riskli davranışa yönelmenin azalmasının öznel iyi oluş düzeyini arttığını ifade ediyor olması, bu düşünceye kanıt oluşturur niteliktedir. Dolayısıyla ergenlik döneminde, tıpkı sahip olunan bağlanma stili gibi bireyin algıladığı sosyal destek unsurlarının da önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Sosyal destek, ergenin başta ailesi olmak üzere akranları, öğretmenleri genel manada toplum tarafından kabul gördüğünü, onaylandığını algılaması olarak tanımlanabilir. Gelişimsel açıdan bakıldığında, ergenin çevresi tarafından kabul görmesi ve onaylanması önem arz eden bir konu olarak ele alınması gerekli görülmektedir. Bunların yanı sıra ergenlik dönemindeki birey psikolojik, biyolojik, bilişsel ve sosyal gelişim alanlarında birçok farklılığı göğüslemek durumundadır (Şireli vd., 2015). Sosyal destek, bireyin bu farklılıkların getirebildiği zorlukları aşmasında veya ruh sağlığını koruyabilmesinde önleyici rol oynayan pek çok etmenden biri olarak

görülmektedir (Karalar vd., 2018). Bu nedenle, ergenin yaşadığı zorlukları işlevsel bir şekilde atlatmasında çevresinden algıladığı sosyal desteğin, öznel iyi oluşa da etkide bulunabileceği düşünülmektedir. Güney'in (2017) araştırmasından elde ettiği sonuca göre öznel iyi oluşu olumlu yönde etkileyen etmenlerden birinin algılanan sosyal destek olduğunu belirtmesi, bu ifadeyi desteklemektedir. Ergen ve ailesi arasındaki bağ, çocukluk dönemine kıyasla güçsüzleşmesine karşın anne-baba ve ergen arasındaki ilişki önemini yitirmemekte dolayısıyla ergen için ailesi hala etkili bir sosyal destek kaynağı olarak algılanmaktadır (Körük, 2016). Birçok çalışmada öznel iyi oluşla birlikte incelendiği ifade edilen sosyal destek kavramının (Türkmen, 2012), ergen öznel iyi oluşunu açıklamada önemli bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Öznel iyi oluş düzeyiyle ilişkilendirilen kavramlardan bir diğeri ise cinsiyettir. Eryılmaz (2011), Türkiye'de öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmasını inceleyen araştırmaların oldukça az olduğunu ifade etmektedir. Alanyazında yer alan bu eksikliğin giderilmesi amacıyla cinsiyetin öznel iyi oluşa bağlı olarak nasıl farklılaştığını ve öznel iyi oluşu yordama düzeyini belirten bir araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, ergenlik döneminin bireyin yaşamında belirleyici özelliklere sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda ergenlik dönemindeki bireyin öznel iyi oluş düzeyinin araştırılması önemli ve gerekli görülmektedir. Öznel iyi oluşu açıklamada; algılanan sosyal desteğin sınırlı sayıda çalışmada ele alındığı (Tomas vd., 2020) ve bağlanma stillerinin incelenmesi gerektiği (Türkmen, 2012) göz önünde bulundurularak, cinsiyet, sahip olunan bağlanma stili ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergen öznel iyi oluşunu açıklamadaki etkisini incelenmesi bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Araştırmada incelenecek olan alt problemler ise şu şekildedir:

1. Ergen öznel iyi oluşunun yordanmasında bağlanma stilleri ve sosyal desteğin rolü nedir?
2. Ergen öznel iyi oluşu ile bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek; cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini açıklamada cinsiyet, bağlanma stilleri ve sosyal destek düzeylerinin rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.3 Çalışmanın Önemi

Yapılan alanyazın taramasından elde edilen bilgiler ışığında ergenlik döneminin, yaşama dair birçok çetin sınavdan geçilen, yetişkinliğe geçiş aşamasında kritik role sahip, risk unsurlarına maruz kalmaya açık bir dönem olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra ergenlik döneminde kimlik kazanma, belirli bir sosyal çevreye ait olma ve meslek seçimi yapma gibi gelişimsel ödevlerin ergenin öznel iyi oluşundan etkilenmesi olasıdır. Bu bağlamda, ergenlik döneminin mümkün olduğunca olumlu bir iklimde geçirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve iyi oluşuna katkı sağlayan faktörlere yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi önemli ve gerekli görülmektedir. Aynı zamanda yetişkinlik ve çocukluk dönemleri arasında köprü görevi üstlenen ergenlik dönemindeki birey; birtakım fiziksel, sosyal ve bilişsel değişimleri hızlı bir biçimde yaşamaktadır (Erden & Yılmaz, 2016; Oğuz & Öğretir Özçelik, 2018). Yaşanan bu hızlı değişimlerin, bireyin yaşamına önemli ölçülerde dokunmasının ve bireyin öznel iyi oluşuna dolaylı yollardan etkide bulunmasının mümkün olduğu söylenebilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, öznel iyi oluş düzeyinin ve öznel iyi oluşu etkileyen faktörlerinin tespit edilmesinin önemi açığa çıkmaktadır. Bu bağlamda ele alınabilecek unsurlardan biri olan bağlanma stilinin bebeklik döneminde belirlendiği ve bu dönemden itibaren büyük oranda değişmeyen bir yapıya sahip olduğu göz önünde bulundurularak, ergenlik dönemindeki bağlanma stili ile öznel iyi oluş ilişkisinin incelenmesinin bireyin gelecekteki ilişkilerine ve öznel iyi oluşuna dair ipucu sağlayabileceği düşünülmektedir. Bebekliğinde güvenli bağlanma geliştirmiş olan bireyler, ergenlik ve erişkinlik dönemindeki ilişkilerini de sağlıklı olarak kurabilmekte, hayatlarındaki problemler ile daha iyi baş edebilmekte ve daha az sorun yaşamaktadırlar (Uytun, Öztop & Eşel, 2013).

Ergen öznel iyi oluşu ile ilişkili olabilecek bir diğer değişken algılanan sosyal destektir. Zira ergenlik döneminde, sosyal yaşam birey açısından daha fazla önemli görülmeye başlanmakta ve özellikle akranlar arasındaki ilişkiler oldukça değerli görülmektedir. Ergenlik dönemindeki bireyin, çevresindekiler tarafından fark edilmeyi ve önemsenmeyi oldukça değerli bulduğu düşünülmektedir. Yukarıda verilen bilgiler, literatür temelinde düşünüldüğünde algılanan sosyal destek kavramını akla getirmektedir. Ergenlikteki fark edilme ve önemsenme ihtiyacına bağlı olarak, öznel iyi oluş düzeyinin algılanan sosyal destek düzeyinden etkilenmesinin olası olduğu düşünülmektedir. Çünkü görmezden gelinen ve yeterince değerli hissetmeyen ergen

bireyin algıladığı düşük sosyal desteğe bağlı olarak öznel iyi oluş düzeyinin de düşük olması olası görülmektedir. Aksine, çevresindekiler tarafından önemsenen ve değerli olduğunu düşünen bir ergenin ise yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip olması beklenmektedir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, bireyin ergenlikte algıladığı sosyal destek miktarının öznel iyi oluşuyla ilişkisinin incelenmesi önemli ve gerekli görülmektedir.

Ergenlik dönemindeki bireyin öznel iyi oluşunu yordamada önemli etkisi bulunabileceği düşünülen bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergen öznel iyi oluşunu, birlikte ve hiyerarşik olarak yordama düzeyini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu araştırmadan elde edilen verilerden hareketle, öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyini belirleyici nitelikteki faktörlerden olan bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluşu arttırmaya dönük okul rehberlik çalışmalarına yer verilmesinin önemi açığa çıkmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öznel İyi Oluş

İyi oluşla ilgili çalışmalar incelendiğinde, iyi oluş kavramının; olumlu duyguların yer aldığı, olumsuz duyguların yer almadığı “hedonistik” gelenekten ve yaşamı bütünüyle, derinlemesine tatmin sağlayarak yaşamayı öngören “eudaimonik” gelenekten oluştuğu belirtilmektedir (Deci & Ryan, 2008). Bu geleneklerden biri olan hedonizm bakış açısına göre iyi oluş, mutluluk ve hazzı bir arada barındıran çatı bir kavram olarak nitelendirilmektedir (Çetin & ark., 2015). Bahsi geçen kavramlardan biri olan ve iyi bir yaşam sürdürmenin önkoşullarından biri olarak görülen mutluluk, yaşam kalitesini belirlemede önemli bir role sahiptir (Türkdoğan ve Duru, 2012). Sıklıkla kullanılan popüler terimlerden biri olan mutluluğa kıyasla öznel iyi oluş, bireyin yaşamına dair yaptığı bireysel çıkarımlara göre iyi oluşu daha işlevsel bir biçimde ifade etmeye yarayan, kapsayıcı nitelikte bir kavram olarak görülmektedir (Diener & Ryan, 2009). Bir diğer ifadeyle öznel iyi oluş, günlük konuşma dilinde kimi zaman “mutluluk” olarak da adlandırılan ve yaşamın olumlu yönünü ifade etmeye yarayan bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Diener, 2000).

Mutluluk ile öznel iyi oluşun boyutları göz önünde bulundurulduğunda (olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu), öznel iyi oluşun mutlulukla benzer birtakım özelliklere sahip olduğu düşünülmektedir. Nitekim mutluluğu incelemede öznel iyi oluş kavramının çoğunlukla mutluluk ile eş değer görüldüğü (Deci & Ryan, 2008; Eryılmaz, 2009) ifadesi bu düşünceyi destekler niteliktedir. Çünkü mutluluk kavramı bireyin öznel yönünü temsil etmektedir ve bireyselliği tercih eden bireylerin, kendi mutluluklarını belirlemede en yetkin kişinin yine kendisi olduğu ifade edilenler arasındadır (Kesebir & Deiner, 2009).

Öznel iyi oluş, bireyin yaşamına dair olumlu inanışlara sahip ve buna ek olarak genel anlamda olumlu bir ruh halinde olması olarak tanımlanmaktadır (İşgör, 2017). Bununla birlikte öznel iyi oluşun, bireyin olumlu duygularını deneyimleme düzeyini değerlendirmesi olarak da tanımlandığı görülmektedir (Deci & Ryan, 2008). Öznel iyi oluş kavramıyla ilgili tanımlardan yola çıkıldığında, kavramda incelenen unsurların temel anlamda olumlu özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Deiner (1984), öznel iyi oluşun bireyin sahip olduğu bilişsel yargıların ve duygusal tepkileri içinde barındıran, yaşamı ne için ve nasıl olumlu şekillendirdiği ile ilgilenen işlevinden bahsetmektedir.

Bir başka deyişle öznel iyi oluş aracılığıyla birey, yaşamında birçok alana dokunmakta ve kimi zaman da öznel iyi oluş düzeyi, bireyin yaşamında belirleyici bir etken olarak rol oynayabilmektedir. Öznel iyi oluş kapsamında bireyin kendi yaşamına dair bulunduğu birtakım değerlendirmeler yer almakla birlikte öznel iyi oluş bazı boyutlara sahiptir (Eryılmaz, 2009). Öznel iyi oluşun boyutlarından biri olan “duyuşsal” boyutun bir parçası olarak “olumsuz duygulanım” boyutunda üzüntü, kin, suçluluk benzeri duygulardan bahsedilirken; güven, sevinç, heyecan ve umut vb. duyguları içeren boyutta ise “olumlu duygulanım” olarak ifade edilen duygulara yer verilmektedir (Kılınç & Uzun, 2020). Öznel iyi oluşun diğer bir boyutu olarak görülen bilişsel boyut ise yaşam doyumu ve yaşamdaki alanlara ilişkin özellikleri içermektedir (Demir, 2021). Öznel iyi oluşun üç boyutunun birtakım alt bölümlere ayrılabilceğini belirten Özbay ve ark. (2012) ise bu bölümleri şu şekilde özetlemektedir:

- Öznel iyi oluşun doyumu ifade eden yönü, dostluk, romantik ilişki ve sosyalleşme gibi yaşam alanlarına dair doyumu ifade etmektedir. Olumlu (hoş) duygulanım olarak adlandırılan yönü gurur, şefkat ve haz gibi duyguları belirtirken olumsuz yani hoş olmayan duygulanım ise öfke, kaygı, utanma, suçluluk hissetme ve mutsuzluk benzeri duygulardan oluşmaktadır.

2.1.1. Öznel İyi Oluş Kuramları

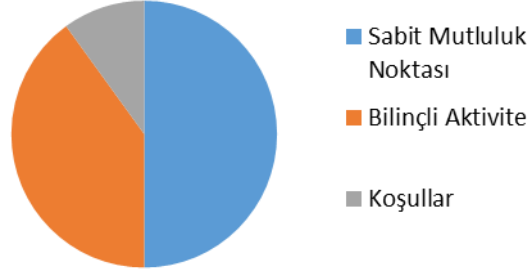
Öznel iyi oluş kapsamında, yer alan kuram ve yaklaşımlara yönelik birden fazla kategori olduğu görülmektedir (Demir, 2021). Bu bölümde öznel iyi oluş kuramları ve yaklaşımlarına yönelik birtakım bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1.1. Sabit Nokta Kuramı

Sabit mutluluk noktasının geliştirilmesinde kısmen kalıtsal özellikler kısmen kişisel özelliklerin gözlemlenmesi belirleyici olarak görülmektedir. Lyubomirsky'ye (2007) göre, sabit mutluluk noktasıyla ilgili, bireysel farklılıklara ilişkin değerlendirme şu şekilde yapılmaktadır (Carr, 2016):

- İnsanlarda var olan mutluluğun nedenlerinden yaklaşık olarak %50'lik bir kısmı, kalıtsal özelliklere bağlı olarak mutlulukla ilgili bireysel farklılıklara yol açmaktadır.
- Mutlulukla ilgili bireysel farklılıkların %10'luk kısmında çevresel faktörlerden kaynaklanan farklılıklar rol oynamaktadır.

- Mutluluğun nedenlerini açıkladığı ifade edilen %40'lık kısımda ise bireyin gerçekleştirdiği bilinçli aktivitenin etkili olduğu ifade edilenler arasındadır. Bu bağlamda bilinçli aktivite, insanların iyi oluşlarını yükseltmesinde önemli bir özgürlük sunmayı vaat etmektedir.

Şekil 1. Mutluluğun Nedenleri

Kaynak: Carr, A. (2016). *Pozitif psikoloji*. KaknüsYayıncılık.

2.1.1.2. Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramları

Aşağıdan yukarıya bakış açısına göre olumlu veya mutluluk içeren her şey, bireyin öznel iyi oluşunu aynı ölçüde arttırmaktadır (Diener & Ryan, 2009). Birbirine zıt iki görüşe sahip olan aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya kuramlarına göre; öznel iyi oluşun bir özellik olduğu görüşüne sahip olanlar, tepkileri olumlu ifade etmeye meyilli olmanın, yüksek iyi oluşa işaret ettiğini bilinmektedir (Demir, 2021; Diener & Ryan, 2009). Dolayısıyla bu bakış açılarındaki ortak nokta, öznel iyi oluşun olumlu dil kullanımına bağlı olduğunu göstermektedir. Bu iki kuramın bakış açılarındaki farklılıklar incelendiğinde ise aşağıdan yukarıya kuramında bireyin yaşadığı olaylar, temele alınmakta olup, mutlu bir yaşam nitelendirmesi yapmak için mutluluk içeren yaşantıların bir araya gelmesi gerekli görülmektedir (Diener & Ryan, 2009; Demir, 2021). Yukarıdan aşağıya kuramının bakış açısından bakıldığında, bireyin yaşamı ve dünyayı algılama biçiminin, çevresiyle kurduğu etkileşimleri de etkileyeceği bilinmektedir (Diener & Ryan, 2009). Yukarıdan aşağıya kuramında ilgilenilen ana unsurun kalımsal ve bireysel özelliklerin öznel iyi oluş düzeyine nasıl bir etkide bulunduğunu incelemektir (Demir, 2021).

2.1.1.3. Akış Kuramı

Nakamura ve Csikszentmihalyi (2009), geliştirdikleri akış modeline göre, akışı deneyimleme, bireyin sürdürdüğü faaliyetin potansiyel ödüllere ulaşmak için o faaliyete devam etmeyi istemesini sağlayarak bireyin becerilerini geliştirmesini teşvik eden bir özelliğe sahip olduğundan söz etmektedir. Bir başka deyişle akış, bireyin gerçekleştirdiği aktiviteden elde edebileceği kazanıma ulaşmak amacıyla söz konusu aktiviteyi tekrar gerçekleştirme konusunda motive olmasını ifade etmektedir. Herkes, akışı zaman zaman deneyimlemektedir ve bu esnada çoğu zamanlar insanlar kendisini sahip olduğu yeteneklerin en üst noktasında, güçlü ve uyanık hisseder, ayrıca bu özelliklerin de farkındadır (Csikszentmihalyi, 1990). Akış deneyimi yaşanırken haz duyulan aktiviteleri gerçekleştirebilmek adına fırsat yaratılması ve söz konusu aktivitenin bireyi ve yeteneklerini belirli ölçüde zorlaması önkoşul olarak görülmektedir (Carr, 2016). Akış deneyimi aracılığıyla birey, bilgilerini bilişsel düzeyde sıralayabilmekte ve yaşam kalitesini yükseltmeyi öğrenmektedir (Csikszentmihalyi, 1990). Bu bağlamda düşünüldüğünde, akış deneyimi yaşayan bireyin keyif alarak gerçekleştirdiği etkinliklerden doyum elde etmesi olasıdır. Nitekim Tezcel (2016), akış deneyimi yaşayan bireylerin genellikle, akış deneyimini diğerleriyle benzer ifadeler kullanarak tanımladığını ve akış deneyiminden doyum elde edildiğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra akış deneyimi sırasında, zamanı algılamada birtakım değişimler (yavaşlama veya hızlanma) yaşayan birey, gerçekleştirdiği eylemler üzerinde yüksek bir kontrol duygusu yaşadığından gerçekleştirilen aktiviteye tam anlamıyla odaklanabilmektedir (Carr, 2016). Dolayısıyla akış deneyimi etkisindeki birey, zamana ilişkin farkındalığı kısmen yitirmekte, sahip olduğu duygusal problemleri göz ardı edebilmekte ve buna bağlı olarak da canlandırıcı nitelikte bir aşkınlık hissi yaşamaktadır (Csikszentmihalyi, 1990). Csikszentmihalyi (1990), mutluluk kavramını her bireyin kendi açısından oluşturulması gerektiğini vurgulamakla birlikte mutluluğun içsel deneyimi kontrol etmekle ilişkili olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla akış kuramı bakış açısı, birey tam anlamıyla odaklandığı ve geribildirimleri uygun biçimde aldığı aktiviteler gerçekleştirdiğinde, bireyin kendisini daha iyi hissettiğine ve gerçekleştirilen aktiviteden doyum sağladığına, böylelikle de iyi oluşunu arttırdığına dair genel bir çerçeve sunmaktadır (Carr, 2016). İçsel uyuma sahip olan bireyler güçlü bir profil çizmekte ve çevresiyle sağlam bağlantılar kurabilmektedir (Csikszentmihalyi, 1990). Bu bilgilerden yola çıkılarak, akış deneyiminin bireydeki öznel iyi oluşu sağlamaya yönelik katkıda bulunabileceği söylenebilir.

2.1.1.4. Öz Belirleme Kuramı

Öz-belirlemeyi kavramsal olarak detaylı bir biçimde inceleyen ve öz-belirleme kuramıyla ilgili araştırmaları başlatan Edward Deci ve öz-belirleme deyince akla gelen ilk isimlerden diğeri olan Richard Ryan, bu kuramın önemli temsilcilerindendir (Cihangir Çankaya, 2009). Motivasyon temelli bir kuram olan öz belirleme kuramında temel olarak; öz düzenleme, kişilik gelişimi, psikolojik ihtiyaçlar, yaşama ilişkin amaçlar gibi konular irdelenmektedir (Deci & Ryan, 2008). Motivasyonun niteliği ve motivasyon türleri (içsel ve dışsal) gibi faktörler motivasyon düzeyine kıyasla daha çok vurgulanmaktadır (Can, 2015). Öz-belirleme kuramında, bireyin ruh sağlığını ve iyi oluşunu sağlamada temel ihtiyaçların doyurulmasının birçok yönden oldukça etkili bir role sahip olduğu da belirtilenler arasındadır (Akbağ & Ümmet,2018; Can, 2015). Güvenli bağlanma stili ve çevreden algılanan sosyal desteğin bireyin yaşamındaki ihtiyaçlar arasında yer aldığı düşünüldüğünden, bu araştırmada öz belirleme kuramı temel alınmıştır.

Öz belirleme kuramı kapsamında, içsel ve dışsal motivasyon kavramları ele alındığı görülmektedir. Deci ve Ryan (2008), insanların gerçekleştirdiği etkinliği ilgi çekici bulmasına ve kendiliğinden tatminkar bir yapıya sahip olmasına bağlı olarak içsel motivasyon aracılığıyla davranışta bulunduğunu ifade etmektedir. Yeni deneyimler edinmeye, keşfetmeye ve beceri edinmeye yönelik yatkınlık içsel motivasyon kavramının bileşenleri arasında sayılmaktadır (Carr, 2016). Birey, içsel motivasyon aracılığıyla gerçekleştirdiği etkinlerde, etkinliğin kendisinden kaynaklanan olumlu duygulardan beslenirken, dışsal motivasyon aracılığıyla gerçekleştirdiği etkinliklerde ise daha çok, somut bir kazanım elde etmek ya da ceza almamayı ön plana koymaktadır (Deci & ark., 1994).

2.2. Öznel İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar

Kasapoğlu ve Kış (2016), 5576 erkek ve 7022 kadın katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmasında, meta-analiz yöntemini kullanmıştır. Cinsiyet değişkenine ilişkin ve araştırmanın kodlama protokolüne uygunluk gösteren 25 araştırmaya verilmiştir. Araştırmada öznel iyi oluş bakımından kadın ve erkekler arasında istatistiksel anlamda bir farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öznel iyi oluş düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı belirtilmekle birlikte kadın ya da erkek olmanın öznel iyi oluşu belirlemede önemli bir faktör olmadığını belirtmektedirler.

Eryılmaz ve Ercan (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini 14-17 (ergenlik), 19-25 (genç yetişkinlik) ve 26-45 (yetişkinlik) yaş grubunda bulunan 372 kadın ve 327 erkek olmak üzere toplamda 699 katılımcıdan oluşmaktadır. Betimsel bir araştırma olarak nitelendirilen bu çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada öznel iyi oluş cinsiyet, yaş ve kişilik özellikleri bakımından incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 26-45 yaş grubunda öznel iyi oluş düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte olup, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğu ifade edilmektedir. Ancak 14-17 ve 19-25 yaş gruplarındaki bireyler için öznel iyi oluş cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tümkiye (2011), bir üniversitedeki farklı fakültelerden katılım sağlayan 211 kadın ve 165 erkek olmak üzere toplam 376 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında yordayıcı korelasyonel desen kullanmıştır. Araştırmacı, üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile mizah tarzları ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde edilen verilere göre erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyini kız öğrencilere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre de cinsiyet değişkeninin toplam öznel iyi oluş düzeyinin %3'ünü açıklamış olduğu belirtilenler arasındadır.

Sezer (2011) tarafından ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören 75 kız, 335 erkek toplamda 410 katılımcıyla gerçekleştirdiği araştırmasında, sporun ortaöğretim öğrencilerinin sahip olduğu öznel iyi oluş düzeylerine nasıl bir etkide bulunduğunu incelemiştir. Bu bağlamda kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerini karşılaştırıldığında kız öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri erkek öğrencilere daha yüksek olup, öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı saptanmıştır.

Uçan ve Esen (2015), genel liselerde öğrenim gören 456 kız, 418 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 874 öğrencinin katılım gösterdiği araştırmada korelasyonel desen

kullanılmıştır. Araştırmada, ergen öznel iyi oluşunun toplumsal konum ile ilgili risk alma düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğine dair bir inceleme yapmak amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında, ergenlerin toplumsal konum ile ilgili risk alma düzeyleri ile öznel iyi oluşları arasında ters yönde anlamlı ilişkiye rastlanırken, toplumsal konum ile ilişkili risk alma düzeylerine göre öznel iyi oluş düzeyinin farklılaştığı belirtilmektedir.

Nigar (2014), ortaokulda öğrencileri ve yatılı bölgede öğrenim gören 248 kız, 213 erkek öğrencinin katıldığı, nedensel karşılaştırma modeline dayanan betimsel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada, ortaokul öğrencileri ile yatılı bölge ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarını birtakım bağımsız değişkenler ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını belirtmekle birlikte kız öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuştur. yanı sıra, cinsiyet değişkeni ile psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sınıf düzeyine göre ise öğrencilerin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlar bağlamında anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı ifade edilenler arasındadır.

Güney (2017), 284 erkek ve 246 kız olmak üzere toplamda 530 ortaöğretim öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmasında ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın modeli, ilişki tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre ergenlerin öznel iyi oluş düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

Kayhan (2019) 9. ve 10.sınıfa devam eden 388 lise öğrencisinden oluşan çalışma grubuyla gerçekleştirdiği araştırmasında, ergenlik dönemindeki öğrencilerin akran ilişkileri, öznel iyi oluş ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi bazı demografik değişkenler bakımından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın modeli ilişki tarama desenidir. Araştırmadan elde edilen sonuçlardan birine göre öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılık göstermediği belirtilmektedir.

Canbay (2010) tarafından 9, 10 ve 11.sınıfta öğrenim gören 222 kız ve 223 erkek lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmada, lise öğrencilerinin öznel iyi oluş ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Öznel iyi oluş ve sosyal beceri düzeyleri cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba tutumları, ebeveyn gelir durumları, akademik başarıları ve katıldıkları aktiviteler bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterme durumu incelenmiştir. Araştırmanın modeli ilişki tarama

tarama olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlardan birine göre lise öğrencilerinin öznel iyi oluşunun cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

Karakoç, Bingöl ve Karaca (2013), 14-19 yaş aralığında yer alan 1208 lise öğrencisi ile gerçekleştirdikleri araştırmada, ergenlerin öznel iyi oluşları ile olumlu gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin cinsiyet ve okul başarısı algısı ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın modeli korelasyonel desen olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarından birine göre ergen öznel iyi oluşunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilmektedir.

Bozkurt ve Sönmez (2016), 80 kız ve 104 erkek olmak üzere toplamda 104 imam hatip ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmasında, ergen öznel iyi oluşun alt boyutlarının, özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmanın modeli, betimsel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerden birine göre ergen öznel iyi oluşunun cinsiyete göre farklılık göstermediği ifade edilmektedir.

Demir Çelebi (2014) tarafından 442 lise öğrencisi ile gerçekleştirilen araştırmada, lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile ahlaki olgunluk seviyeleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın modeli tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarından birine göre öznel iyi oluş düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı belirtilmektedir.

Şirin ve Ulaş (2015), 187 erkek ve 139 kız olmak üzere yaş ortalamaları 14,5 olan toplamda 326 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmada, öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri ile karakter eğitimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma verilerine göre öznel iyi oluş düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermekte olup kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek iyi oluş bildirdiği sonucuna varılmıştır.

Tosun (2021) yaş aralığı 14-17 arasındaki 288 erkek ve 241 kız, toplamda 529 ergene ait algılanan sosyal destek ile psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın modeli ilişkiyel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlardan birine göre ergen öznel iyi oluşu cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

[Mònica](#) ve vd. (2017), 10-15 yaşındaki ergenlerden oluşan bir örneklemede, öznel iyi oluş düzeyinin gelişimsel bir perspektifini yapmayı ve öznel iyi oluş ile 10-16 yaş arasındaki ergenlerin cinsiyet farklılıklarını incelemiştir. Araştırmada boylamsal

araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öznel iyi oluş düzeyinin erkeklerde de kızlarda da zamanla düşmekte olduğu gözlemlenmiştir.

Shmotkin (1990), araştırmasında 21-59 yaş arasında yer alan 187 genç yetişkin ve 60-87 yaş arasında yer alan 260 yaşlı yetişkin olmak üzere toplamda 447 katılımcı ile çalışmıştır. Araştırma kapsamında, öznel iyi oluşun cinsiyet ve yaş değişkenleri ile olan ilişkisini incelemeyi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre öznel iyi oluşun kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuş olup bu farkın anlamlı olmadığı ifade edilmiştir. Ek olarak, öznel iyi oluşun yaşla birlikte azalma eğilimi gösterdiği ifade edilen sonuçlar arasındadır.

Fujita vd. (1991), 66'sı kadın, 34'ü erkek olmak üzere toplamda 100 katılımcı ile gerçekleştirdikleri araştırmada, olumsuz duygulanım ve iyi oluş değişkenlerindeki cinsiyet farklılaşmalarını, duygusal yoğunluk örneği bağlamında incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın modeli, yordayıcı korelasyonel desen olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kadınların olumsuz duygulanım belirtme oranının erkeklere göre daha fazla olup kadın ve erkeklerin eşit bir biçimde iyi oluş bildirdiğini belirtilmektedir. Bu araştırmada bulunan sonuçlardan bir diğeri de cinsiyetin iyi oluşun %1'inden daha azını açıkladığıdır.

2.3. Bağlanma

Bağlanma, kendine özgü bir dinamiğe sahip olan, bebeğin bakım veren kişiye erişebilmesine ve arada oluşan yakınlığın sürekliliğine bağlı herhangi bir davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1980). Bağlanma kavramının alanyazında farklı şekillerde de tanımlandığı görülmektedir. Örneğin, Çetinkaya (2017) bağlanmayı; bebeklik döneminde ilk olarak anne ve bebeği arasında oluşan, bireyin yaşamının bütün dönemlerinde etkisini devam ettiren ve büyüme süreciyle paralel olarak anne dışındaki insanlarla da sürdürülen bir davranış biçimi olarak tanımlamaktadır. Bağlanma kavramının geçmişine bakıldığında, nesne ilişkileri kuramının önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

2.3.1. Bağlanma Kuramları

Bu bölümde, bağlanmaya ilişkin farklı bakış açıları sunan kuramlarından bazıları ele alınmıştır. Bu araştırma kapsamında temel alınan bağlanma kuramı Airnsworth ve ark. (1978) tarafından geliştirilen kuram olarak belirlenmiştir.

2.3.1.1. Ainsworth ve ark. Bağlanma Kuramı

Ainsworth ve arkadaşları, 1 yaşındaki bebeklerle gerçekleştirdikleri ve “yabancı durum testi” adını verdikleri bir ölçeği geliştirdikleri çalışmalarında, bakım veren odadan ayrıldığında ve geri döndüğünde bebeğin verdiği tepkilere göre aileye bağlılık düzeyini ölçerek alanyazına güvenilir bir ölçme aracı kazandırmıştır (Çetinkaya, 2017). Bu bağlamda Ainsworth ve ark. (1978) bağlanma stillerini, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stili olmak üzere üçe ayırmıştır.

2.3.1.1.1. Güvenli Bağlanma Stili

Ainsworth ve ark. tarafından gerçekleştirilen “Yabancı Durum Testi” deneyinde bazı bebeklerin bakım verenleri odadan ayrıldığında üzülmede ancak geri döndüğünde ise mutluluk belirtileri göstermektedirler (Çetinkaya, 2017). Ebeveynleri ile arasında sevgi ve güven barındıran ilişkiler kurabilen bu çocuklar, yetişkinlik dönemlerinde güvenli ilişkiler geliştirebilme imkanına da sahip olmaktadır (Burger, 2016). Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, hem kendisinin hem de başkalarının sevmeye değer olduğunu düşünen, olumlu bir benlik algısına sahip olduklarından başkalarıyla kolayca yakınlık kurabilmenin yanı sıra özerkliğini de muhafaza edebilmektedir (Çetinkaya, 2017). Güvenli bağlanan bir bireyin, diğer insanlarla yakınlık kurmaktan çekinmeyen, güven problemi yaşamayan ve romantik ilişkilerde de zorlanmayan bir yapıda olması da beklenmektedir (Burger, 2016). Dolayısıyla güvenli bağlanan birey, bağlanma figürü olarak gördüğü kişilere yaklaşmakta zorluk çekmez ve birine bağlanmayı olumlu algılar, güvenli bağlanan bir birey bir başkasıyla kurduğu bağlılıktan mutluluk duyar (Çetinkaya, 2017).

2.3.1.1.2. Kaçınan Bağlanma

Ainsworth ve ark. yaptıkları “Yabancı Durum Testi” adlı çalışmadan elde ettikleri verilere dayanarak adlandırdıkları kaçınan bağlanma stiline sahip bebeklerin, bakım vereni yanından ayrıldığında duygusal anlamda belirgin bir tepki vermediklerini ve umursamaz bir tavra bürünerek, bakım veren geri döndüğünde de teması girmekten kaçındıklarını tespit etmişlerdir (Çetinkaya, 2017). Kaçınan bağlanma stiline sahip bir bireyler, bağlanma kurdukları kişiyle ayrılacaklarına dair inançları nedeniyle incinmekten korkmakta dolayısıyla kendisine sevgisini ifade eden herkese karşı şüphe duyarak, yakın ilişkiler kurmaktan kaçınan bir profil çizmektedirler (Burger, 2016). Bir

önceki başlıkta ele alınan güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin aksine kaçınan bağlanma stiline sahip bir bireyin, bağlanmaya ilişkin olumsuz bakış açısına ve ön yargıya sahip olduğu görülmektedir.

2.3.1.1.3. Kaygılı-Kararsız Bağlanma

“Yabancı Durum Testi” kapsamında belirlenen bağlanma stillerinden diğeri olan kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bebeklerin bakım verenin odadan çıkmasıyla birlikte şiddetli bir şekilde kızgınlık, kaygılanma ve sıkıntı hissetmesinin yanı sıra bakım veren geri döndüğünde de bu tepkilerin devam ettiği ve bağlanma figürü olan bakım verene yöneltildiği görülmüştür (Çetinkaya, 2017). Kaygılı- kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin yetişkinlik dönemlerinde ise yakın ilişkiler kurduğu kişilerin kendisine sevgisine inanmakta oldukça güçlük çeken bir yapıya sahip olmakla birlikte yakınlarından fazlasıyla taleplerde bulunarak ilişkide baskı kurmaya yatkın olarak görülmektedir (Burger, 2016).

2.3.1.2. Nesne İlişkileri Kuramı

Nesne ilişkileri genel manada, kişilerarası ilişkilerin içselleştirilmiş halini yansıtmaktadır, kullanılan nesne ifadesi ise Freud tarafından kullanılmış olan, bireyin dürtülerini yönelttiği nesne, ihtiyaçlarına cevap veren bir insan olarak tanımlanmaktadır (Corey, 2015). Yeni Freudcu bakış açılarıyla benzer şekilde erken çocukluk yaşantılarına önem atfeden nesne ilişkileri kuramına göre çocuk, çevresinde bulunan nesnelerin (örn. Anne, baba vb.) bilinçaltında bir yansımasını oluşturmaktadır (Burger, 2017). Donald Winnicot, Margaret Mahler, Melanie Klein ve Heinz Kohut gibi psikologların önderlik ettiği, 20. yüzyıl ortalarında temelini Freud’un kişilik kuramından alarak geniş bir çerçeveye sunan nesne ilişkileri kuramının ortaya çıkmasıyla bağlanma kuramına basamak olma niteliği taşımaktadır. (Burger, 2017).

2.3.1.3. Bowlby Bağlanma Kuramı

Bowlby'nin (1980) bağlanma kuramına göre bakım veren ile çocuk arasındaki duygusal bağın gelişiminde önemli bir role sahip olan bağlanma davranışı, çocuğun sağlıklı gelişim sürecinin öncüllerindedir. Bağlanma aracılığıyla bebek, temelde hedeflenen unsur olan bakım vereni ile yakınlığı elde edebilmekte ve muhtemel risklerden korunacağını hissederek güvenli bir ortamda gelişme imkânı bulmaktadır (Morsünbül & Çok, 2011). Bağlanma sürecinin anne karnındayken hatta döllenme ile beraber başlayan bir yapıya sahip olduğu ve bebeğin nörobiyolojik gelişimiyle ilişkili olduğu bilinmektedir (Çetinkaya, 2017).

Bağlanma kuramlarının genel olarak, bağlanma davranışının bireyin yaşamında kritik bir etkiye ve öneme sahip olduğunu ifade ettiği görülmektedir. İlgili alanyazın taramasında, çoğunlukla bebeklik dönemindeki bağlanmaya vurgu yapıldığı görülmektedir. Bağlanma kavramı ile bakıma muhtaç bir şekilde doğan bireyin, bakımını sağlayacak bir yetişkin tarafından korunup, bireyin yaşama tutunması gerektiği ifade edilmektedir (Karakuş, 2012). Bu dönemde bebeğin, kendi gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde yetilere sahip olmamasına bağlı olarak, bir bakım verene yönelik bir çeşit bağımlılık geliştirdiği gözlenmekte bununla birlikte bu bağımlılık ile ilintili olarak bakım veren ile olan ilişkinin niteliği bilişsel ve duygusal gelişimi sağlamada önem arz eden faktörler arasında sayılmaktadır (Tüzün & Sayar, 2006). Yapılan literatür taraması sonucundan elde edilen verilere göre bağlanma davranışının sahip olduğu özelliklerin bireyin yaşamını şekillendirmede etkili bir faktör olduğunu gözler önüne sermektedir. Bowlby (1980)'e göre bireyin bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca bağlanma ilişkisi kurduğu bireylerle birlikte edindiği yaşantılar, bireyin bağlanma davranışının gelişiminde temel belirleyiciler arasında yer almaktadır. Bu ifadeden hareketle, bağlanma davranışı her ne kadar bebeklik döneminde kritik bir role sahip olsa da ergenlik dönemindeki bağlanma davranışının bireyin mevcut ve gelecek yaşamı açısından belirleyici özelliğe sahip olduğu söylenebilir.

Ergenlik döneminin kendine özgü özellikleri ve ergenlikte yaşanabilen değişimler göz önünde bulundurulduğunda, bu dönemde gösterilen bağlanma davranışının da değişkenlik göstereceği söylenebilir. Nitekim bebeklik ve çocukluk dönemlerine kıyasla, ergenlik dönemindeki bağlanma daha farklı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir (Çetinkaya, 2017). Ergenlik döneminin uygun bir biçimde geçirilmesi çocukluk dönemindeki yaşantıların niteliğine bağlı olmakla beraber bireyin

giderek kendi kendine yetebilmesi ile ilişkili olarak aileye yönelik bağlanma davranışında bir azalma gözlenirken, akranlara yönelim artmaktadır (Karakuş, 2012). Bir başka deyişle, ergenlik dönemindeki birey, bağlanma figürü olarak odağına ailesine kıyasla akranlarını koymaktadır. Bağlanma bakımından akranların önemi bu dönemde artsa da bireyin akranları ile kurduğu ilişkinin niteliğinde belirleyici unsurlardan biri bebeklik döneminde bakım veren ile kurulan bağlanmadır (Kaplan & Aksel, 2013). Oluşturulan bağlanma stili aynı zamanda, ilerleyen yıllarda sosyal becerilere de etkide bulunmaktadır (Çetinkaya, 2017).

2.4. Öznel İyi Oluş ve Bağlanma Stilleri İle İlgili Araştırmalar

Akbağ ve Ümmet (2018), çalışma grubunda 210 kadın, 155 erkek olmak üzere toplamda 365 genç yetişkinin katılımıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında, ana-babaya bağlanmaları ile öznel iyi oluş düzeylerinin arasındaki ilişkide temel ihtiyaçların doyumunun aracılığını incelemiştir. Araştırmanın modeli, ana-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun aracı rolünün olup olmadığını sınıama amacı ile ilişkisel tarama modeline dayandırılmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında, anne ve baba tarafından algılanan ilgi/kontrol davranışının genç yetişkinlerin öznel iyi oluşlarını anlamlı olarak yordadığını ifade edilmektedir. Araştırmada ayrıca temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun annenin ilgi/kontrol davranışları ile genç yetişkinin öznel iyi oluşu arasında kısmi aracılık rolü olduğu ifade edilmekle birlikte babalar için bahsi geçen değişkenin tam aracılık rolü üstlendiği belirtilmektedir.

Baytemir (2016), çalışma grubunda lise düzeyinde öğrenim gören 229 erkek ve 233 kız öğrenci yer alan toplamda 462 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında, ergenlerde ebeveyn ve akranlara bağlanma ile öznel iyi oluş arasında kişilerarası yeterliğin aracı rolünü incelemiştir. Araştırmanın modeli ilişkisel araştırma modeli olup, ergenlerin ebeveyn ve akranlara bağlanmaları, kişilerarası yeterlikleri ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişki nitelendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kişilerarası yeterliğin kendini açma ve duygusal destek sağlama haricindeki ilişki başlatma, çatışma çözme ve kendi gücünü ortaya koyma boyutlarının, ebeveyne ve akranlara bağlanma ile öznel iyi oluş arasında kısmi aracılık ettiği bulunmuştur. Yanı sıra, ebeveyn ve akranlara bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişki cinsiyete göre farklılık göstermemekte, gizil değişkenler arasındaki ilişki cinsiyet bakımından yalnızca kişilerarası yeterlik ve öznel iyi oluş arasında farklılaşmıştır. Erkek öğrencilere göre kişilerarası yeterlikten öznel iyi

oluşa giden yol anlamlıdır ancak kız öğrenciler için bu ilişkinin anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Özdemir (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören, 200'ü kadın, 146'sı erkek olmak üzere toplamda 346 katılımcı, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın modeli, yapısal eşitlik modeline dayandırılmıştır. Araştırmada, ortaokul ve lise öğrencilerinin anne-babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkileri ve anne-babaya güvenli bağlanmanın özerklik aracılığı ile öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkisini incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre anne-babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki kısmi etkisinin anlamlı olduğunu bulmuştur.

Bulut (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu 275'i kız, 81'i erkek olmak üzere toplamda 356 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada, üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin öznel iyi oluş düzeylerini anlamlı olarak yordama düzeyini ve öznel iyi oluşun cinsiyet ve gelir değişkenleri bakımından farklılaşma durumu incelenmiştir. Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama türündedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre cinsiyet değişkeni bakımından öznel iyi oluş puanlarının ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir. Araştırmada kız öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyi erkek öğrencilere kıyasla anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma stilleri öznel iyi oluş için anlamlı bir yordayıcı olarak bulunurken korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri öznel iyi oluşu yordamada önemli bir etkide bulunmamıştır. Öğrencilerin bağlanma stilleri ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilenler arasındadır.

Pekin (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubu, 330 kadın ve 90 erkek, toplam 420 üniversite öğrencisinden oluşturmaktadır. Araştırmada bağlanma stilleri, öznel iyi oluş ve denetim odağı seviyelerinin sosyal görünüş kaygıları üzerindeki yordayıcılığı tespit edilmiştir. Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre kadın öğrencilerin erkeklere kıyasla daha dıştan denetimli olduğu bulunmuştur. Yaşın yükselmesine bağlı olarak iç denetim odağında da yükselme olduğu saptanmıştır. 23 yaşından büyük öğrenciler, 21-22 ve 18-20 yaşlarındaki öğrencilere kıyasla daha güvenli bağlanmaktadır. Korkulu bağlanma stillerinin ise yaşa ve bölüm türüne kıyasla anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Fen bilimleri alanında öğrenim gören öğrenciler, sosyal bilimlerde öğrenim görenlere göre daha yüksek korkulu bağlanma düzeyine sahiptir.

Karakuş (2020), 138 kadın ve 272 erkek katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmasında, ergenlik dönemindeki bireylerin öznel iyi oluş ve ebeveyne bağlanma düzeylerinin, ergenlerin duygusal özerkliklerini yordama gücünü incelemiştir.. Araştırmanın modeli, yordayıcı korelasyonel desen olarak belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyinin kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu belirtilmiştir. Ergen öznel iyi oluş puanının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuştur. öznel iyi oluş ve anne-babaya bağlanma değişkenlerinin ise duygusal özerkliğin anlamlı birer yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır.

Kayhan (2019) 9. ve 10.sınıfa devam eden 388 lise öğrencisinden oluşan çalışma grubuyla gerçekleştirdiği araştırmasında, ergenlik dönemindeki öğrencilerin akran ilişkileri, öznel iyi oluş ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi bazı demografik değişkenler bakımından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama desenidir. Araştırma sonuçlarına göre öznel iyi oluş puanları ile güvenli bağlanma alt boyutunun alt puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bağlanma stilleri alt boyutlarının öznel iyi oluşu yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre bağlanma stilleri alt boyutlarının öznel iyi oluşun %18'ini açıkladığı bulunmuştur.

Mónaco vd. (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, yaşları 12-15 arasında değişen, 689 kız ve 587'si erkek olmak üzere 1276 öğrencinin katılımcıdan oluşan araştırmada ebeveyne bağlanma ile ergen iyi oluşu arasındaki ilişkiyi, duygusal yeterliklerin aracı rolünü ve cinsiyetin etkisini dikkate alarak incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediğini bulunmuştur.

Wilkinson ve Walford (2001), 308 kadın ve 96 erkek katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmasında ergenlerin psikolojik iyi oluşunda bağlanma ve kişilik özelliklerini incelemiştir. Araştırmanın modeli kavramsallaştırılmış bir dizi içsel çalışma modeli ile akran ve ebeveyne bağlanma envanteri ile işlevselleştirilen entegrasyonu olarak tanımlanmıştır. Araştırmada, bağlanmanın psikolojik sağlık üzerinde önemli bir etkisi olduğu ileri sürülmektedir. Bu kesitsel çalışmada, bağlanma, nevroz, dışadönüklük ve olumlu ve olumsuz yaşam olaylarının psikolojik iyi olma ve sıkıntı üzerindeki rolünü incelenmiştir. Akranlardan ziyade anne babaya bağlanma kalitesi, bağımsız olarak artan

iyi oluş ve azalan sıkıntıyı öngörmüştür. Ayrıca ebeveyne bağlanmanın psikolojik sağlıkla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

2.5. Sosyal Destek

İnsan, sosyal bir yapıya sahip olduğundan çevresindekilerle iletişim halinde olma ve fark edilme arzusu ile doludur. Bu isteğin alanyazındaki karşılığı, sosyal destek olarak tanımlanmıştır. Karakter oluşumunun olumlu yönde seyretmesinde ve bireyin sosyal yaşantısında baş etmek durumunda kaldığı problemlerde gerekli görülen bir unsur olarak ele alınmaktadır (Bektaş & Zabun, 2019). Alanyazında, sosyal desteğe ilişkin birden fazla tanımlamaya yer verildiği görülmektedir.

Cobb (1976), sosyal desteği, bireyin değerli hissetmeye, sevgi ve saygı ihtiyaçlarına ve de bir topluluğa ait olmaya dair inancına hizmet eden bir kavram olarak ele almaktadır. Sosyal destek kavramı, Yıldırım (1997)'a göre ise bireyin çevresinden algıladığı psikolojik ve sosyal bağlamdaki desteğin genellenmiş ifadesidir. Malecki ve Demeray (2002)'in sosyal destek tanımına bakıldığında, bireyi karşılaşılabileceği olumsuz sonuçlardan koruyabilme yetisine sahip, duygusal, araçsal, bilgilendirme ve değerlendirmeyi bünyesinde barındıran, belirleyici nitelikte davranışlar bütünü olarak tanımladığı görülmektedir.

Anne karnında oluşmaya başladığı belirtilen sosyal destek kavramı, doğum gerçekleşikten sonra da annenin sıcaklığını hissetmesiyle birlikte bebek tarafından algılanmaya başlar ve bebek annesi tarafından nasıl destekleniyorsa, sosyal desteği o özellikte hisseder (Cobb, 1976). Bir başka deyişle sosyal destek, doğum gerçekleşmeden önce oluşmaya başlar ve anne bebeğini nasıl destekliyorsa o şekilde algılamaya devam eder. Sosyal destek olgusu, yaşamın her döneminde bireyi etkileme potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Kişilerarası ilişkiler kapsamında bireylerin karşılıklı olarak faydalandığı unsurlardan en önemlisi sosyal destek olarak görülmektedir (Kapıkıran & Özgüngör, 2009).

Kuramsal temeli Kurt Lewin tarafından oluşturulan sosyal desteğin kökeni alan kuramı ve davranış tanımına dayandırılmakta olup Lewin'e göre yaşam alanı kavramı bireyin davranışlarına etkide bulunan faktörlerin tamamı, psikolojik çevreyi de kapsayan çevre kavramı ile bireyin fonksiyonları ise bireyin davranışını ifade etmektedir (Karataş, 2012).

Tardy (1985), sosyal destekle ilgili birçok tanımın yanlış anlaşılmalara ya da araştırmacıların karar kılmalarını kolaylaştırmak amacıyla, tek bir tanımda birleşmek

yerine tanımları kavramak ve tartışmak gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, sosyal desteği incelemede 5 boyutun var olduğundan söz etmektedir. Bahsedilen boyutlar şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Sosyal desteğin yönünü belirten ilk boyut, sosyal desteğin karşılıklı olarak alınabilir ya da verilebilir olduğunu açıklar ve araştırmacıların bunlardan birini veya her ikisini birden araştırması gerektiğini belirtmektedir.
2. Sosyal desteğin kullanılabilirliğini ifade eden yapı, bireyin ulaşabileceği desteğin kalite ve miktarı hakkında bilgi vermektedir.
3. Değerlendirme ve tanımlama olarak ifade edilen boyutun sosyal desteğin iki ucunu meydana getirdiği ifade edilmektedir.
4. İçerik, sosyal desteğin içeriğinin duruma göre değişikliğe uğradığını ifade eden boyut olarak açıklanmaktadır.
5. Sosyal desteğin son boyutunu oluşturan kavram “ağ” olarak nitelendirilmektedir. “Kaynak” teriminin sosyal desteğin yalnızca bir yönünü ifade ediyor olması nedeniyle daha geniş çaplı bir kavram olan ağın kullanılması daha uygun görülmektedir.

Tardy'nin (1985) modelinde de değinildiği üzere sosyal desteğin yönü, araştırmalarda değişkenlik göstermektedir. Cohen ve Wills (1985) ise sosyal desteği 4 boyuta ayırarak tanımlamaktadır:

1. Duygusal Destek: Anlamli destek, yakın destek, öz saygı desteği gibi adlandırmalara da sahip olan duygusal destek, bireyin kendisine ve değerlerine önem verildiğini, hatalarına rağmen çevresi tarafından kabul göreceğine dair inancını geliştiren, bireyin benlik saygısını yükseltici niteliğe sahip bir destek türüdür.

2. Araçsal Destek: Bireye sağlanan maddi veya somut destek olarak da adlandırılan destek türüdür. Araçsal destek yardımıyla birey, problemlerini direkt olarak çözmeye yönelik fırsat elde edebilmekle birlikte gevşemeye veya eğlenceli etkinliklere daha fazla yönelerek rahatlamaya fırsat bulabilmektedir.

3. Bilgi Desteği: Bilişsel olarak rehberlik etme, tavsiye ve değerlendirme desteği olarak da tanımlanan bilgi desteğinde, bireyin problemlerini adlandırmada, anlamada ve bu problemlerle başa çıkmada yardımcı bir destek türü olarak ele alınmaktadır.

4. Yaygın Destek: Akranlarla veya çevredekilerle kurulan eğlenceli ilişkiler aracılığıyla bireyin ilişki kurma ihtiyacını karşılayan ve yaşamındaki problemlere bağlı

kaygılı ruh halinden olumlu bir ruh haline geçmesini sağlayan stres azaltıcı sosyal destek boyutudur.

Tampon Etki Modeli

Tampon etki modeli bakış açısına göre sosyal destek, kişileri yaşamdaki stres kaynaklarından koruyan bir tampon işlevi görmektedir (Karataş, 2012). Tampon etki modeli, bireyin ulaşabileceği destek kaynaklarının bilince olması halinde, kendisine zarar verebilecek durumlardan korunma olasılığının artabileceğini savunmaktadır (Cohen & Wills, 1985). Böylelikle bireyin yüksek düzeyde strese maruz kaldığı durumlarda yaşadığı zorlanmalar ile baş etmesine yardımcı olan sosyal destek, ruh sağlığının dengede tutulmasına katkı sağlamaktadır (Çetinkaya & Korkmaz, 2019).

Temel Etki Modeli

Temel etki modelinde sosyal destek, bireyin yaşamındaki öngörülebilirliği, istikrarlı hissetmesini ve bireyin kendini tanımasını sağlaması bakımından genel anlamda iyi oluşunu destekleyici bir çerçeve çizilmektedir (Cohen & Wills, 1985). Yanı sıra sosyal destek, bireyin kendisini fiziksel ve psikolojik olarak iyi hissetmesini sağlamak bakımından olumlu etkilere sahip görülmektedir (Çetinkaya & Korkmaz, 2019). Temel etki modelinde belirli bir sosyal çevreye bağlı olan bireyin riskli davranışlar sergilemesine bağlı olarak edinmesi muhtemel birtakım olumsuz yaşantılar edinmesini önlemek de mümkün görülmektedir (Cohen & Wills, 1985).

2.5.1. Algılanan Sosyal Destek

Yaşamın başlangıcından bitişine dek geçen sürede birey, çevresindekiler tarafından onaylanmak ve desteklenmeye gereksinim duymaktadır, bu gereksinimler bireyin yaşamına bağlanmasını sağlayan ana unsurlar arasında görülmektedir (Aliyev & Tunç, 2017). Sosyal bir yapıda olan birey, iyi oluşunu da etkileyen bir sosyal ağın içinde bulunmak istemektedir (Karataş, 2012). Dolayısıyla bireyin içinde bulunduğu sosyal ağdaki bireylerle kurduğu iletişim ve çevreden aldığı mesajlar yaşamında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bireyin çevresinden aldığı olumlu veya olumsuz mesajlar, alanyazında algılanan sosyal destek kavramı bağlamında incelenmektedir.

Algılanan sosyal destek, bireyin çevresindekilerle kurduğu bağların güvenilirliği ve destek alacağına ilişkin bilişsel algılamayı gerçekleştirebilmesi, şeklinde ifade edilmektedir (Aliyev & Tunç, 2017). Bir başka deyişle, algılanan sosyal destek, güven duyulan bireylerle kurulan ilişkilere ve bu ilişkiler çerçevesinde bireyin hissettiği destek olarak da tanımlanabilir. Bireyin algıladığı desteğe ilişkin önemli bir faktör olarak

ulaşılabilir desteği kullanabilme yetisi, çevreyi yeniden işlevsel hale getirme konusunda oldukça etkili bir yöntem olarak görölmektedir (Turgut, 2015). Birey, sosyal desteğe gereksinim duymakla birlikte desteğe ulaşabilme durumunu tespit edebilmeli ve algıladığı desteği yönlendirebilmelidir (Aliyev & Tunç, 2017).

Birey açısından yaşamsal olabilecek boyuta sahip etkide bulunabilen unsurlardan biri olarak görölen algılanan sosyal destek kavramı, yaşamın kritik olarak görölen dönemlerinden biri olan ergenlik döneminde belirleyici faktörlerdendir. Sosyal ilişkilerin düzenlenmesi, bir gruba, topluluğa ait olma ve kimlik kazanımı gibi birçok gelişim görevinin yerine getirilmesi beklenen ergenlik döneminde ergenin çevresinden algıladığı sosyal desteğin önem arz ettiği söylenebilir. İçinde bulunulan gelişim dönemi gereği birey, kendisinde meydana gelen fizyolojik ve psikolojik farklılaşmalara uyum göstermenin yanı sıra akran ilişkilerini ve eğitimiyle ilgili sorumluluklarını yerine getirmek durumundadır (Turgut, 2015). Ergenin yerine getirmekle mükellef olduğu sorumluluklarını taşımada çevresinden algıladığı sosyal destek yardımcı ve koruyucu niteliğe sahiptir. Bununla birlikte algılanan sosyal destek faktörü, bireyin ilişkilerinden doyum elde edilmesiyle de ilişkili görölmektedir (Aliyev ve Tunç, 2017). Bütün bu bilgilerden yola çıkılarak bireyin algıladığı sosyal desteğin yüksek veya düşük olmasının bireyin öznel iyi oluş düzeyiyle ilişkili olması muhtemel görönmektedir. Nitekim bireyin çevresinden destek almasını ve bir gruba ait olma hissini desteklemesi bakımından algılanan sosyal desteğin iyilik haline kayda değer bir etkisi bulunduğu görölmektedir (Karataş, 2012). Benzer şekilde, bireyin algıladığı sosyal desteğin yaşam olayları ve kriz içeren durumlarda koruyucu faktör rolünü de üstlenerek bireyin sağlığını olumlu yönde etkilediği de bilinmektedir (Demirtaş, 2007).

Ergenlik dönemindeki bireyin öznel iyi oluş düzeyini etkilemede önemli bir faktör olarak görölen sosyal desteğin algılandığı kaynaklarına bakıldığında ise temel olarak; anne-babalar, öğretmenler ve akranların vurgulandığı görölmektedir (Demirtaş, 2007; Körük, 2016,; Orji & Imbur, 2021; Tomas vd., 2020; Turgut, 2015). Birey çevresini oluşturan, ailesi, akranlarından ve öğretmenlerinden hem mutlu hissettiği zamanlarda hem de stresli hissettiği zamanlarda destek görmeye gereksinim duymaktadır (Aliyev & Tunç, 2017). Bu bağlamda düşünöldüğünde, bireyin ilk olarak ailesinden algıladığı sosyal destek faktörü ele alınacaktır.

Ergenlik döneminde ailesi, birey için önemli bir sosyal destek unsuru olmaya devam etmekle birlikte bireyin oldukça uzun vakit geçirdiği okul ortamında, öğretmenleri ve arkadaşları da önemli birer sosyal destek kaynağıdır. Bireyin sosyal

ağının içinde yer alan bireyler ve gruplar ile kurduğu ilişkilerin niteliğinin kendini kabulle ilişkili olduğu bilinmektedir (Akın & Ceyhan, 2015). Kimi araştırmalara göre aileden algılanan sosyal destek, akademik başarı, psikolojik sağlığı koruma, karar verme, depresyon ve stres kaynakları ile baş edebilme ve riskli davranışların önlenmesi gibi birçok alanda oldukça etkili bir faktör olarak görülmektedir (Yıldırım, 1999). Ergenin ailesinden algıladığı desteğe bağlı olarak doyum elde etmesi ile aileden algılanan destek ergende görülmesi muhtemel depresyon ve davranış problemini azaltıcı bir görev üstlenmektedir (Demirtaş, 2007). Ergenlik döneminde, aileden algılanan sosyal desteğin değişime uğramayabildiği veya düşebildiği ifade edilirken akran tarafından algılanan sosyal desteğin yükseldiği gözlenmektedir (Turgut, 2015). Bu ifadelerden hareketle akrandan algılanan sosyal desteğin ergenlik döneminde ön plana çıkan unsurlar arasında olduğundan söz etmek mümkündür.

Birey için ergenlik döneminin en önem arz eden konulardan biri olan akran ilişkileri, yaşıtlardan oluşan arkadaş grubu veya yaşıtlardan oluşan arkadaş olunmayan bir grubu ifade etmekle birlikte ortak bir etkinlikte uğraşan bireylerden oluşan topluluk anlamına gelebilmektedir (Bayhan & Işıtan, 2010). Ergenlik döneminde, çevresindekiler tarafından kabul görme, önemsenme ve değerli bulunma gibi unsurlar, akranların ön planda olduğu bu dönemde ergen için bir nevi ihtiyaca dönüşmektedir. Dolayısıyla akrandan algılanan sosyal destek, ergenlik dönemindeki birey için kayda değer bir önem arz etmekte olup akranları, ergen için oldukça önemli hale gelmekte ve ergenin akranlarından etkilenme potansiyeli artmaktadır (Demirtaş, 2007). Akran ilişkilerinin artmasına bağlı olarak model olma, önerilerde bulunma, dönüt sağlama, birliktelik duygusunu yaşama gibi birçok konuda akranları, ergenler üzerinde önemli etkiye sahiptir (Demir, Baran & Ulusoy, 2005). Ergenlik dönemindeki akran ilişkilerini etkileyen birtakım unsurlar olduğu görülmektedir. Örneğin ergenlikteki akran ilişkilerini etkileyen kavramlardan önemli bir tanesi olan “yakınlık” kavramı, cinsel veya fiziksel açıdan bir temas içerme zorunluluğu bulunmayan, akranlar arasındaki duygusal bağlılığı içeren ve ergenin akranına dair görüşlerini temellendiren bir kavram olarak ele alınmaktadır (Bayhan & Işıtan, 2010).

Ergenlik dönemindeki bireyin çoğunlukla içinde bulunduğu ortamlardan birinin okul olduğu düşünüldüğünde, öğretmenleri ergen için oldukça önemli bir sosyal destek kaynağı durumundadır (Demirtaş, 2007). Birey, gününün büyük bir bölümünü okulda geçirmekte olduğundan, herhangi bir zorlanma yaşaması halinde başvuracağı kaynakların başında öğretmenleri gelmektedir. Öğretmen figürü, ergen için akademik

gelişimini takip eden kişi olmanın ötesinde, model edindiği ve paylaşımında bulunma gibi özelliklere sahiptir (Turgut, 2015). Bununla birlikte, bireyin iyilik halini, akademik başarı düzeyini ve davranışlarını etkilemede öğretmenleriyle kurduğu ilişkinin önemli bir etkisi bulunmaktadır (Demirtaş, 2007). Öğretmeni tarafından değerli bulunduğu inanan, okul ortamında zorlandığında destek alabileceği birileri olduğunu bilen ergenlerin okula yönelik tutumlarının da olumlu yöne evrildiği ve öğretmenden algılanan sosyal desteğin koruyucu faktör olarak ergenlik dönemindeki bireylerin genel manada iyi oluşunu olumlu yönde etkilediği de bilinmektedir (Turgut, 2015). Dolayısıyla tıpkı aileden ve akrandan algılanan sosyal destekte olduğu gibi öğretmenden algılanan sosyal desteğin de bireyin iyilik haline katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bütün bu bilgiler ışığında, sosyal desteğin anne-babadan algılandığında okulda olumlu davranışlar göstermeyi ve yeterli sosyal becerilerin yanı sıra içsel motivasyona sahip olmayı; arkadaşlardan algılandığında, yine okula yönelik olumlu tutumları ve okula devamlılığını hatta akademik başarı gösterme yolunda motivasyonu; öğretmenden algılandığında ise aile ve akran gruplarına göre daha fazla akademik-davranışsal sonuçlar elde edilmesini, okula devamlılığını ya da düşük zorbalık oranını sağladığı saptanmıştır (Tomas vd., 2020). Algılanan sosyal desteğin sağlanmasının, beraberinde getirdiği olumlu sonuçlara bakıldığında, bireyin ruh sağlığını korumadaki ve önleyici niteliği açığa çıkmaktadır (Körük, 2016). Bireyin içinde bulunduğu toplumda edindiği olumlu deneyimler, istikrarlı bir şekilde ödüllendirildiği rollere sahip olmasını sağlayan nitelikte bir sosyal desteğe sahip olmasının da genel iyi oluşuna katkı sağlayacağı, tam aksine yeterince sosyal destek alamadığı durumlarda ise birçok problemin meydana gelebileceği bilinmektedir (Demirtaş, 2007).

2.5.2. Öznel İyi Oluş ve Algılanan Sosyal Destek ile İlgili Araştırmalar

Şahin ve Kırdök (2018), çalışma grubunda lisede öğrenim gören 193 kız ve 132 erkek öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında lise öğrencilerinin aile, öğretmen ve akranlardan algılanan sosyal destek, kariyere uyum ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın modeli, yapısal eşitlik modeli olarak belirlenmiş olup bu bağlamda yol analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öznel iyi oluş ile algılanan sosyal desteğin alt boyutları olan aile, öğretmen ve akran toplam puanları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

Eryılmaz (2012) araştırmasında, yaş aralığı 14-17 arasındaki 202 erkek ve 158 kız olmak üzere toplam 360 ergen ile ön çalışmasını, 45 erkek ve 45 kız toplamda 90 öğrenciyle ise asıl çalışmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmada öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerini nasıl arttırdıklarını çevreyle ilişki kurma aracılığıyla incelemiştir. Araştırmanın modeli, nicel ve nitel araştırma modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladığı sosyal destek öznel iyi oluşu yükseltmekte olduğundan, ergen öznel iyi oluşu algılanan sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Güney (2017), 284 erkek ve 246 kız olmak üzere toplamda 530 ortaöğretim öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmasında ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öznel iyi oluş ile aileden algılanan sosyal desteğin modele anlamlı ve özgün katkıda bulunduğu ifade edilmektedir.

Gündoğan ve Sargın (2017), lise düzeyinde öğrenim gören 255 erkek ve 293 kız olmak üzere toplamda 548 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında, ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini, algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş değişkenleri bakımından incelemiştir. Araştırma modeli, betimsel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Turgut (2015) tarafından ergenlik dönemindeki 533 kız ve 489 erkek olmak üzere toplamda 1022 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada, ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri cinsiyet, önemli yaşam olayları yaşama, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı bakımından incelenmiştir. Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin ailelerinden, akranlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Tosun (2021) yaş aralığı 14-17 arasındaki 288 erkek ve 241 kız, toplamda 529 ergene ait algılanan sosyal destek ile psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre algılanan sosyal desteğin alt boyutlarının, öznel iyi oluşun anlamlı birer yordayıcısı olup yaklaşık olarak %28'ini yordadığı bulunmuştur.

Sarriera vd. (2012) tarafından, yaşları 10-16 arasında değişen toplamda 1589 ergenin katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada, medyaya ilgi ve algılanan sosyal

destek ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın modeli, yapısal eşitlik modellemesine dayandırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aileden ve akranlardan algılanan sosyal desteğin iyi oluşun önemli bir boyutu olduğu ifade edilmektedir. Akrandan algılanan sosyal destek ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki mevcutken aileden algılanan sosyal destek ile negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Tomas vd. (2020), yaşları 12-16 arasındaki 541 erkek ve 494 kız olmak üzere toplamda 1035 ergenle gerçekleştirdikleri araştırmalarında aileden, akranlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin ergen öznel iyi oluşuna etkisini okula uyum aracılığıyla incelemiştir. Araştırma modeli yapısal eşitlik modeli olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Aileden algılanan sosyal destek ile arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken öznel iyi oluşun yaşam doyumu ve olumlu duygulanım boyutları ile de pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Olumsuz duygulanım boyutu ile öznel iyi oluşu arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde algılanan arkadaş desteği ile yaşam doyumu ve olumlu duygulanım arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken negatif duygulanım arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenden algılanan sosyal destek ile yaşam doyumu ve olumlu duygulanım arasında pozitif yönde anlamlı, olumsuz duygulanım değişkeni ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Ayrıca aile, akranlar ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin, öğrencilerin öznel iyi oluşlarında dolaylı olarak etkisi bulunduğunu ve özellikle aileden algılanan sosyal desteğinin, ergenlerin öznel iyi oluşunda doğrudan etkileri bulunduğu vurgulanmıştır.

Gallagher vd. (2008) tarafından gerçekleştirilen 18-80 yaş aralığındaki 196 kadın, 71 erkek katılımcıyla gerçekleştirilen araştırmada kişilik özellikleri ve demografik özelliklerin yanı sıra, sosyal destek ve duygusal zeka değişkenlerinin, öznel iyi oluş yordama düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın modeli, yordayıcı korelasyonel desen olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sosyal destek ile öznel iyi oluş arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu ifade edilmektedir. Hiyerarşik regresyon analizi sonucundan elde edilen verilere göre sosyal desteğin hiçbir boyutunun öznel iyi oluşu anlamlı bir biçimde açıklamadığı bulunmuştur.

Li vd. (2022) tarafından yaşları 40-60 arasındaki 1104 bireyle gerçekleştirilen araştırmada uyku kalitesi, anksiyete belirtileri ve sosyal destek ile öznel iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Araştırmanın modeli, arabuluculuk modeli olarak tanımlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öznel iyi oluş ve sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Savelkoul vd. (2000), toplamda 628 katılımcıyla gerçekleştirdiği araştırmasında sosyal destek, başa çıkma ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın modeli, kesitsel araştırma deseni olarak belirlenmiştir. .Araştırma sonuçlarına göre sosyal destek ve öznel iyi oluş arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Türkmen (2012), üniversite öğrencilerinden oluşan toplamda 369 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmasında öznel iyi oluşun oluşmasında etkide bulunabilecek birtakım değişkenlerin bütünsel olarak meydana getirdikleri yapıyı test etmiştir. Araştırmacı elde ettiği sonuçlara göre anne-baba tutumunun algılanan sosyal desteğe etkide bulunduğunu belirtirken, sosyal desteğin de öznel iyi oluşu yordadığını bulmuştur.

Saygın (2008), çalışma grubu 245'i kadın, 394'ü erkek olmak üzere toplamda 639 üniversite öğrencisinden oluşan araştırmasında öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın modeli genel tarama modeli olup, değişkenler arasındaki birlikte değişim düzeyi belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre öznel iyi oluş ile sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Öznel iyi oluş cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Sosyal destek öznel iyi oluşu anlamlı olarak açıkladığı ifade edilenler arasındadır.

Güllacı (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu 33 erkek, 54 kadın olmak üzere toplamda 87 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada, algılanan sosyal destek düzeyinin, öznel iyi oluşun anlamlı bir biçimde yordama durumunu incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluşun %43'lük bir kısmını açıkladığını belirtmektedir. Bunun yanı sıra algılanan aile desteğinin öznel iyi oluşu yordadığı ancak arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu yordamadığı ifade edilmiştir.

3. KONU VE KAPSAM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğe bağlı olarak ergen öznel iyi oluşun düzeyi belirlenmiştir. Bu çalışmada yordayıcı korelasyonel desen kullanılmıştır. Yordayıcı korelasyonel desende, incelenen değişkenlerden hareketle, yordanan değişkenin açıklamayı hedeflenmektedir (Büyüköztürk, 2018). Bu bağlamda cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin ergen öznel iyi oluşunu açıklama düzeyi belirlenecektir. Araştırmanın bağımlı değişkeni ergen öznel iyi oluşu, bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek olarak belirlenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

4. Araştırmanın çalışma grubunu, Gaziantep ilinde 14-17 yaş aralığındaki 9, 10 ve 11.sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan ergenlik dönemindeki bireyler oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin betimsel bilgiler Tablo 1’de verilmiştir. Toplamda 706 katılımcının katıldığı araştırmada 336 kız (%47.6), 362 erkek (%51.3) ve cinsiyetini belirtmeyen 8 katılımcı (%1.1) bulunmaktadır. Yaş aralığı 14-17 arasında değişen çalışma grubunda, 14 yaşında 96 (%13.6), 15 yaşında 204 (%28.9), 16 yaşında 187 (%26.5), 17 yaşında 159 (%22.5) ve yaşını belirtmeyen 60 (%8.5) katılımcı yer almaktadır. Okul türü bağlamında Resmi Anadolu Lisesi’nde 329 (%46.6), Özel Anadolu Lisesi’nde 143 (%20.3), Resmi Mesleki Teknik Lise’de 97 (%13.7), Özel Mesleki Teknik Lise’de öğrenim gören 121 (%17.11) ve okul türünü belirtmeyen 16 (%2.3) katılımcı bulunmaktadır. 9.sınıfta 198 (%28), 10.sınıfta 227 (%32.2), 11.sınıfta öğrenim gören 239 (%33.9) ve sınıf düzeyini belirtmeyen 42 (%5.9) katılımcı yer almaktadır. Anne-baba birliktelik durumu bağlamında ise katılımcıların 603’ü (%85.4) birlikte, 40’ı (%5.7) ve anne-baba birliktelik durumunu belirtmeyen 62 (%8.8) katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 1. Araştırma Grubuna İlişkin Betimsel Bilgiler

		N	%
Cinsiyet	Kız	336	47.6
	Erkek	362	51.3
	Belirtilmeyen	8	1.1
Yaş	14	96	13.6
	15	204	28.9
	16	187	26.5
	17	159	22.5
	Belirtilmeyen	60	8.5
Okul Türü	Resmi Anadolu Lisesi	329	46.6
	Özel Anadolu Lisesi	143	20.3
	Resmi Mesleki Teknik Lise	97	13.7
	Özel Mesleki Teknik Lise	121	17.1
	Belirtilmeyen	16	2.3
Sınıf Düzeyi	9	198	28.0
	10	227	32.2
	11	239	33.9
	Belirtilmeyen	42	5.9
Anne-Baba Birliktelik Durumu	Birlikte	603	85.4
	Ayrı	40	5.7
	Belirtilmeyen	62	8.8

3.3. Verilerin Toplama Araçları

Araştırma kapsamında Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Revizyonu (ASDÖ-R) kullanılmıştır. Ölçme araçlarına ait psikometrik özellikler aşağıda belirtilmiştir.

3.3.1. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği

Ölçek, Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Araştırmacı, ergenlik dönemindeki 180 bireyden mutluluğun tanımını yapmasını isteyerek, içerik analizi aracılığı ile verilerin analizini gerçekleştirmiştir. Mutlulukla ilgili tanımların öznelştirilmesi ile 35 maddeden oluşan öznel iyi oluş hali ölçeği deneme formu elde edilmiştir. Bu aşamanın ardından elde edilen deneme formu, yaşları 14 ila 18 arasında değişen 250 ergen (156 kız ve 94 erkek) ergenlik dönemindeki bireye geçerlik ve güvenilirliği ölçmek üzere uygulanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini tespit etmek üzere açımlayıcı faktör analizi çalışmaları sonucunda elde edilen ölçeğin birinci faktör yük değerlerinin .30'un altında olduğunun bulunmasına dayanılarak, ölçeğin tek bir boyuttan oluşmadığı belirtilmektedir. Ölçekte özdeğeri 1'in üzerinde, varyansın %63'ünü açıkladığı ifade edilen 9 faktör bulunmaktadır. Ancak yapılan incelemede 9 faktörden bazılarının adlandırılmadığı belirtilenler arasındadır. Sonuç olarak 15 maddelik, 4 boyuttan meydana gelen bir ölçeğin elde edildiği görülmektedir. Ölçeğin boyutları: birinci boyut, aile ilişkilerinde doyum (Örnek madde: Ailem beni sever.), ikinci boyut önemli diğerleri ve ilişkide doyum (Örnek madde: Hayatımdan memnunum.), üçüncü boyut yaşam doyumunu (Örnek madde: Hayatımdan memnunum.), dördüncü madde ise olumlu duygular (Örnek madde: Genellikle neşeliyim.) şeklinde tanımlanmıştır. Yapılan faktör analizine göre ölçekte yer alan 4 faktörün, toplam varyansın %61.6'sını açıkladığı sonucuna varılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemede iç tutarlılık ve madde-toplam korelasyon yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa katsayısı .86 bulunmuşken, Spearman Brown değerinin ise .83 olduğu ifade edilmektedir. Test tekrar test yöntemiyle de güvenilirliği ölçülen ölçekteki kararlılık katsayısı .83 olarak belirlenmiştir.

3.3.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Erzen (2016) tarafından geliştirilen ölçek, bağlanma stillerinin belirlenmesinde alternatif bir ölçme aracı geliştirme amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğe 12-25 yaşlarındaki 244 kız ve 216 erkek olmak üzere toplam 460 katılımcı katılmıştır. Ölçeğin dilsel geçerliğini ölçmek üzere iki uzmandan alınan Cohen Kappa uyuma ölçümünün değeri .87, içerik geçerliği ise .72 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin yapı geçerliğini ölçmek yapılan açımlayıcı faktör analizine göre ölçek maddeleri 18 maddeden oluşmakta ve 3 boyutta tutarlı bir şekilde toplanmaktadır. Ölçekteki maddelerin toplamdaki korelasyon değerleri ise .49 ve .75 arasında değişirken, madde kalan analizlerinin .96 ve .98 arasında değişkenlik gösterdiği ifade edilmektedir. Alt boyutlarda Ainsworth (1978) modelinde tanımlanan bağlanma stillerine uygun şekilde adlandırma yapılmıştır. Alt ölçeklerden ilki 7 maddeden meydana gelen "Kaçıran Bağlanma Stili (Örnek madde: Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.)", ikincisi 5 maddeden meydana gelen "Güvenli Bağlanma Stili (Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.)", son alt ölçek ise 6 maddeden meydana gelen "Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili (Örnek madde: İnsanlardan uzak duruyorum

çünkü bana acı çektirebilirler.)” şeklinde tanımlanmaktadır. Ölçekte yer alan üç boyuttan elde edilen varyansın toplamda %45,73 olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin güvenirliğini ölçmek üzere yapılan Cronbach Alpha analizlerinden elde edilen verilere göre kaçman bağlanma stiline Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80, güvenli bağlanma stiline Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .69, kaygılı-kararsız bağlanma stiline Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise .71 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Revizyonu (ASDÖ-R)

Ölçek, Yıldırım (1997) tarafından geliştirilmiş olan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)’nin revizyondan (R) geçirilmiş versiyonudur. Yaşları 14 ile 17 arasında değişen 315’i kız, 345’i erkek öğrencinin katılımıyla ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini ölçmede faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Toplamda 50 maddeden oluşan ölçeğin KMO katsayısı .933 olarak bulunmuş, Barlett testi anlamlı bulunmuştur. Değişkenlerin her birinin üzerindeki ortak faktör varyansının da .389 ile .695 arasında seyrettiği gözlenmiştir. ASDÖ-R’nin genelinde öz değerinin 1’den fazla olduğu 7 faktör belirlenmiş ve belirlenen faktörler alt ölçekler olarak tanımlanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda ASDÖ-R’nin toplam puanının kullanılmaya uygun ve genel bir faktörünün mevcut olduğu belirlenmiştir. ASDÖ-R’nin alt ölçeklerinden ilki olan aile desteği alt ölçeğinde (Örnek madde: Ailem, davranışlarımı takdir eder.) 20 madde ve 3 faktör, arkadaş desteği alt ölçeğinde (Örnek madde: Arkadaşlarım, bana gerçekten güvenir.) 13 madde, öğretmen desteği alt ölçeğinde (Örnek madde: Öğretmenlerim, derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir.) ise 17 madde, iki faktör bulunmaktadır. Ölçekte açıklanan toplam varyansın %56,492 olduğu belirtilmektedir.

ASDÖ-R’nin güvenirliğini ölçmek amacıyla, alt ölçeklerin tamamının Alpha güvenirlik katsayısı belirlenmiş ve dört hafta ara verilerek 218 katılımcı ile test tekrar test yöntemi aracılığıyla güvenirlik test edilmiştir. Ölçeğin tamamından elde edilen veriye göre Alpha= .93, r_{xx} = .85 bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik ölçme çalışmaları sonucuna göre güvenle kullanılabilceği sonucuna varılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde ilk olarak Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Bilim Kurulu’ndan araştırma için gerekli izinler alınmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Revizyonu uygulamada kolaylık sağlaması için birleştirilerek tek bir form haline getirilmiştir.

Ölçeklerin toplamda 745 adet kopyası elde edilmiş ve erişilen 5 lisede uygulama yapılmıştır. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilere kişisel bilgi formunda yazılı olarak yer alan bilgilendirme, sözlü olarak da ifade edilmiştir. Gerekli bilgilendirmenin yapılmasının ardından öğrencilerden formları doldurmaları istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden elde edilen bilgiler, araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Son aşamada ise elde edilen veriler SPSS paket programına girilmiş ve analiz aşamasına geçilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmanın genel amacına uygunluğunu tespit etmek amacıyla tek değişkenli normallik ve çoklu normallik varsayımları ile test edilmiştir. Öznel iyi oluş, anne-baba tutumu, üç boyutlu bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek için toplam puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Toplam puanların normalliğine ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları, merkezi eğilim ölçüleri ve histogram ile incelemeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikleri incelemek üzere ergen öznel iyi oluşu, güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenlerine ait toplam puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Toplam puanların normalliğine ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları, merkezi eğilim ölçüleri ve histogram ile inceleme yapılmıştır. Öznel iyi oluş, güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek toplam puanları için edinilen betimsel istatistik değerleri Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Ergen Öznel İyi Oluşu, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Toplam Puanlarına ait Betimsel İstatistikler

Ölçek	N	Tepe değer	Ortanca	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Ergen Öznel İyi Oluşu	706	42.00	45.00	44.73	7.65	-.34	-.14
Güvenli Bağlanma	706	3,60	3,60	3,52	0,80	-,60	,29
Kaçınan Bağlanma	706	2,29	2,42	2,52	,75	,31	,08
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	706	2,71	2,57	2,60	,73	,13	-,29
Algılanan Sosyal Destek	706	116.00 ^a	119.00	117.66	16.60	-.38	-.48

Tablo 2’de belirtilen değerlere göre, ergen öznel iyi oluş, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek ölçekleri için merkezi eğilim ölçülerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir ve çarpıklık ve basıklık katsayıları, [-1,+1] aralığında yer almaktadır. Ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek ölçekleri için yapılan değerlendirmeler bütünüyle incelendiğinde, puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, araştırmanın amacına yönelik gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın amacı, ergen öznel iyi oluşunun bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenleri tarafından yordanabilirliğini açıklamaktır.

Çoklu regresyon analizi yapılırken araştırmanın yordayıcı değişkenleri arasında çoklu bağlantılılık olarak adlandırılan bir sorunla karşılaşılması olasıdır (Büyüköztürk, 2017). Bu bağlamda öncelikle çoklu bağlantısallık sorunu olup olmadığına ilişkin incelemeler yapıp, Tablo 3'te bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenlerine ilişkin toleranç ve VIF değerlerine yer verilmiştir. Yordayıcı değişkenler arasında yüksek düzeyde ilişkiler bulunması olarak nitelendirilen çoklu bağlantılılık sayıltısının (Büyüköztürk, 2017), test edilebilmesi amacıyla yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yordayıcı değişkenler arası ikili korelasyonların .80 üzerinde olması çoklu bağlantı sorunu olabileceğini gösterirken .90 üzerindeki korelasyonlar ciddi bir çoklu bağlantı sorunu ifade eder (Büyüköztürk, 2017). Yapılan hesaplamada, yordayıcı değişkenler arasındaki korelasyon değerlerinin .80'in altında olduğu saptanmıştır (max = .50). Büyüköztürk (2017), toleranç değerinin .20'den düşük, varyans büyütme faktörünün (VIF) ise 10'un üzeri olması halinde çoklu bağlantılılık sorunu olduğunu gösterdiğini belirtmektedir. Bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerine ilişkin toleranç ve VIF sonuçlarına göre değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu bulunmamaktadır (bkz. Tablo 3).

Tablo 3. *Cinsiyet, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyi Değişkenlerine İlişkin Tolarance ve VIF Sonuçları*

	<i>Tolarence</i>	<i>VIF</i>
Cinsiyet	.90	1.10
Güvenli Bağlanma Stili	.84	1.18
Kaçınan Bağlanma Stili	.89	1.11
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	.82	1.20
Aile Desteği	.73	1.35
Arkadaş Desteği	.84	1.18
Öğretmen Desteği	.84	1.19

Kukla değişken olarak belirlenen cinsiyet değişkeni ile gerçekleştirilen regresyon analizinin sonuçları Tablo 4’te belirtilmiştir. Analizde, kız öğrenciler referans alınarak erkek cinsiyete sahip olmanın öznel iyi oluşa etkisi incelenmiştir. Tablodan elde edilen verilere göre cinsiyetin erkek olmasına bağlı olarak öznel iyi oluş düzeyi anlamlı olarak artmaktadır ($p < .05$).

Tablo 4. *Cinsiyet Değişkenine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

	<i>B</i>	<i>sh</i>	<i>β</i>	<i>t</i>	<i>R²</i>	<i>ΔR²</i>
Cinsiyet	2.02	.57	.13	.00	.02	.02
Sabit	43.69	.41	-			

* $p < .05$

4.1. . Yordayıcı İstatistikler

Araştırmada, ergen öznel iyi oluşunun yordanmasına ilişkin üç boyutlu bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin rolünü irdelemek amacıyla yordayıcı korelasyonel desen kullanılmıştır. Yordayıcı korelasyonel kullanılarak gerçekleştirilen araştırmalarda, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinin yanı sıra, değişkenlerden birinden hareketle diğerinin yordanması hedeflenmekte dolayısıyla değişkenin bilinen değerinden hareket edilerek öteki değişkenin bilinmeyen değeri açıklanmaya çalışılmaktadır (Büyüköztürk, 2018). Yapılan bu araştırmanın modellenmesinde bağımlı değişken olarak ele alınan ergen öznel iyi oluşunun, üç boyutlu bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek bağımsız değişkenleri puanlarından hareketle, hiyerarşik regresyon analizi aracılığıyla yordanmaya çalışılmıştır.

4.1.1. Öznel İyi Oluşun Yordanmasında Cinsiyet, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Rolü

Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Analize birinci blokta cinsiyet değişkeni alınmıştır. Cinsiyet, ergen öznel iyi oluş değişkenine ilişkin varyansın %2'lik kısmını açıklamaktadır. Cinsiyet değişkeni ile ergen öznel iyi oluşu arasında ilişki bulunmaktadır ve erkek cinsiyette olmak ergen öznel iyi oluşunu yordamaktadır.

Analize ikinci blokta, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri değişkenleri dâhil edilmiştir. Cinsiyet değişkeni kontrol edildiğinde, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma değişkenlerinin daha önce açıklanan varyansa %17 katkı sağladığı görülmektedir.

Daha sonra üçüncü bloğa, algılanan sosyal destek değişkeni alınmıştır. Cinsiyet, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri değişkenleri kontrol edildiğinde; aile, akran ve öğretmen desteği alt boyutlarının açıklanan varyansa %17 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece, açıklanan toplam varyans %36'ya yükselmiştir.

Güvenli bağlanma ve algılanan sosyal destek ile ergen öznel iyi oluşu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, kaygılı-kararsız bağlanma ile ergen öznel iyi oluşu arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanma ve algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça ergen öznel iyi oluş düzeyi de artmaktadır. Kaygılı-kararsız bağlanma arttıkça ise ergen öznel iyi oluş düzeyi azalmaktadır. Kaçınan bağlanma ile ergen öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 5. Ergen Öznel İyi Oluşunun Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	<i>Yordayıcılar</i>	<i>B</i>	<i>sh</i>	<i>β</i>	<i>t</i>	<i>R²</i>	<i>ΔR²</i>
Model 1	Cinsiyet	2.02	.57	.13*	3.53	.02	.02**
	Sabit	43.68	.41	-	105.59		
Model 2	Cinsiyet	.13	.53	.09*	2.52	.17	.19**
	Güvenli Bağlanma	3.34	.33	.35*	10.15		
	Kaçınan Bağlanma	.26	.37	.03	.70		
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	-2.66	.38	-.26*	-7.02		
	Sabit	38.56	1.66	-	23.25		
	Model 3	Cinsiyet	1.87	.49	.12*	3.82	.13
	Güvenli Bağlanma	2.07	.32	.22*	6.46		
	Kaçınan Bağlanma	.51	.34	.05	1.		
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	-1.69	.36	-.16*	-4.72		
	Aile Desteği	.33	.03	.38*	10.73		
	Arkadaş Desteği	.17	.04	.12	3.75		
	Öğretmen Desteği	.04	.03	.04	1.21		
	Sabit	16.79	2.37	-	7.09		

* p<.05 ** p<.01

4.1.2. Cinsiyete göre Ergen Öznel İyi Oluşu, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyi Puanlarına İlişkin Bulgular

Ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin alt boyutlarından ölçeklerinden elde edilen toplam puanların cinsiyete göre manidar fark gösterip göstermediğine ilişkin ilişkisiz ölçümler t testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6'ya göre erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri (X=45.71) kız öğrencilere (X=43.69) göre daha yüksektir. Ergen öznel iyi oluş değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(696)=-.35$, $p<.01$. Kız öğrencilerin kaygılı-kararsız bağlanma düzeyi (X=2.73), erkek öğrencilere (X=2.50) göre daha yüksektir. Kaygılı-kararsız bağlanma değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(696)=4.16$. Kız (X=3.52) ve erkek öğrencilerin (X=3.52) güvenli bağlanma düzeylerinin aynı olduğu bulunmuştur. Güvenli bağlanma değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(696)=-.05$, $p>.01$. Erkek öğrencilerin kaçınan bağlanma düzeyleri (X=2.59) kız öğrencilere (X=2.48) daha yüksektir. Ancak kaçınan

bağlanma değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(696)=-.188$, $p>.01$. Kız öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyi ($X=118.57$), erkek öğrencilere ($X=116.94$) göre daha yüksektir. Ancak algılanan sosyal destek, cinsiyeti göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(696)=1.30$, $p>.01$.

Tablo 6. Ergen Öznel İyi Oluşu, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Ölçekleri Toplam Puanları için Cinsiyete göre İlişkisiz T Testi Sonuçları

<i>Puan</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>
Ergen Öznel İyi Oluşu	Kız	336	43.69	7.70	696	.35
	Erkek	362	45.71	7.49		
Güvenli Bağlanma	Kız	336	3.52	.81		.05
	Erkek	362	3.52	.80		
Kaçıran Bağlanma	Kız	336	2.48	.69		1.88
	Erkek	362	2.59	.80		
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Kız	336	2.73	.75		4.16
	Erkek	362	2.50	.71		
Algılanan Sosyal Destek	Kız	336	118.57	16.32		1.30
	Erkek	362	116.94	16.96		

4.3. Korelasyonel İstatistikler

4.3.1. Öznel İyi Oluş, Bağlanma Stilleri Ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular

Ergen öznel iyi oluşu ile bağlanma stilleri, algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan analizden elde edilen bulgular Tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7’den edinilen bilgilere göre ergen öznel iyi oluşu ile güvenli bağlanma stili ve algılanan sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (güvenli bağlanma stili $r = .33$, $p < .01$; algılanan sosyal destek $r = .49$, $p < .01$). Ergen öznel iyi oluşu ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.23$, $p < .01$). Ergen öznel iyi oluşu ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = -.06$, $p > .01$) Algılanan sosyal desteğin alt boyutlarının değişkenlerle olan korelasyonlarına da ayrıca bakılmıştır. Aile desteği alt boyutunun ergen öznel iyi oluşu, güvenli bağlanma stili ile pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur (ergen öznel iyi oluşu $r = .53$, $p < .01$; güvenli bağlanma stili $r = .32$, $p < .01$). Aile desteği alt boyutu ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (kaçınan bağlanma stili: $r = -.10$, $p < .01$; kaygılı-kararsız bağlanma: $r = -.21$, $p < .01$). Algılanan sosyal

desteğin diğerk alt boyutu olan arkadaş desteği ile ergen öznel iyi oluşu ve aile desteği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (ergen öznel iyi oluşu: $r = .26$, $p < .01$; aile desteği: $r = .31$, $p < .01$). Arkadaş desteği ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (kaçınan bağlanma stili: $r = -.08$, $p < .01$; kaygılı-kararsız bağlanma stili: $r = -.12$, $p < .01$). Arkadaş desteği alt boyutu ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = .06$, $p > .01$). Algılanan sosyal desteğin diğerk alt boyutu olan öğretmen desteği alt boyutunun ergen öznel iyi oluşu, güvenli bağlanma stili, aile desteği ve arkadaş desteği ile pozitif ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu bulunmuştur (ergen öznel iyi oluşu: $r = .25$, $p < .01$; güvenli bağlanma stili: $r = .25$, $p < .01$; aile desteği: $r = .32$, $p < .01$; arkadaş desteği: $r = .22$, $p < .01$). Öğretmen desteği alt boyutu ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (kaçınan bağlanma stili: $r = -.15$, $p < .01$; $r = -.12$, $p < .01$). Algılanan sosyal destek ile güvenli bağlanma, aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (güvenli bağlanma: $r = .32$, $p < .01$; aile desteği: $r = .79$, $p < .01$; arkadaş desteği: $r = .60$, $p < .01$; öğretmen desteği: $r = .76$, $p < .01$). Algılanan sosyal destek ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (kaçınan bağlanma stili: $r = -.15$, $p < .01$; kaygılı-kararsız bağlanma stili: $r = -.21$, $p < .01$).

Tablo 7. *Ergen Öznel İyi Oluşu ile Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkiler ile İlgili Bulgular*

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ergen Öznel İyi Oluşu	1							
Güvenli Bağlanma Stili	.33**	1						
Kaçınan Bağlanma Stili	-.06	-.06	1					
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	-.23**	-.09*	.27**	1				
Aile Desteği	.53**	.32**	-.10**	-.21**	1			
Arkadaş Desteği	.26**	.06	-.08*	-.12**	.31**	1		
Öğretmen Desteği	.25**	.25**	-.15**	-.12**	.32**	.22**	1	
Algılanan Sosyal Destek	.49**	.32**	-.15**	-.21**	.79**	.60**	.76**	1

*p < .05

**p<.01

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, ergen öznel iyi oluşun ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stili alt boyutları bağlamında incelenmiştir. Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, bağlanma stillerinin öznel iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve bağlanma stillerinin toplam açıklanan varyansa %17 katkı sağladığı görülmüştür. Elde edilen diğer bulgulara göre öznel iyi oluş ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken, kaygılı-kararsız bağlanma stili ile negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stili ile ergen öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, ergen öznel iyi oluşu arttıkça güvenli bağlanma düzeyinin arttığı, kaygılı-kararsız bağlanma stili arttıkça ise ergen öznel iyi oluşunun düştüğü görülmüştür.

Alanyazında yer alan bazı araştırmalar ile araştırmanın bazı bulgularının benzerlik gösterdiği görülmüştür. Buna örnek olarak Siahafshadi vd. (2018) araştırmasında, güvenli bağlanma ve kaçınmacı bağlanma stillerinin doğrudan etkilerini anlamlı bulurken, bağlanma stillerinin öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkilerinin tamamının anlamlı olduğunu bulmuştur. Bir başka araştırmada Özdemir (2016), ergenlik dönemindeki bireylerin anne-babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkileri ve anne-babaya güvenli bağlanmanın özerklik aracılığı ile öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlarına göre anne-babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki kısmi etkisinin anlamlı olduğunu bulunmuştur. Ancak farklı olarak Bulut (2017), üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin öznel iyi oluşu düzeylerini anlamlı olarak yordama düzeyini ve öznel iyi oluşun cinsiyet ve gelir değişkenleri bakımından farklılaşma durumunu incelediği araştırmasında, güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma stillerini öznel iyi oluş için anlamlı bir yordayıcı olarak bulunurken korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri öznel iyi oluşu yordamada önemli bir etkide bulunmadığını ifade etmektedir. Bu araştırma sonucu, güvenli bağlanma stili bakımından bu araştırma sonuçlarıyla tutarlı bulunmuştur.

Genel anlamda, bağlanma stillerinin öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmekte olup söz konusu bulguların, araştırmanın bulgularıyla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında ele alınan diğer bir bağımsız değişken olan ve koruyucu faktör olarak görülen algılanan sosyal destek değişkeni ve değişkenin alt boyutları olan

aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Ergen öznel iyi oluşu ile algılanan sosyal destek toplam puanı ve algılanan sosyal desteğin bütün alt boyutlarına (aile, arkadaş ve öğretmen desteği) ilişkin korelasyonların pozitif ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Ergen öznel iyi oluşu ile en güçlü ilişkinin aile desteği olduğu bulunurken, öğretmen desteği ve arkadaş desteği alt boyutlarının da ergen öznel iyi oluşuyla yüksek bir ilişkiye sahip olduğu bulunanlar arasında yer almaktadır. Hiyerarşik regresyon analizinin 3.adımında analize dâhil edilen algılanan sosyal desteğin alt boyutları, toplamda açıklanan varyansa %17'lik anlamlı bir katkı sağlamıştır. Güney (2017), ilişkisel tarama modelini kullandığı araştırmasında öznel iyi oluş ile aileden algılanan sosyal desteğin modele anlamlı ve özgün katkıda bulunduğunu ifade etmektedir. Tosun (2021) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada da bu araştırmanın sonucuyla benzer olarak algılanan sosyal desteğin ergenlerin iyi oluşunun yaklaşık olarak %21'ini açıkladığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, algılanan sosyal desteğin ergen öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu alanyazında yer alan başka araştırmalarca da desteklenmektedir.

Öznel iyi oluş ile algılanan sosyal destek ve alt boyutları arasındaki ilişkilerin pozitif ve anlamlı olduğu bulgusu da alanyazındaki birçok çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte bulunmuştur (Eryılmaz, 2012; Gallagher vd., 2008; Gündoğan & Sargın, 2017; Güney, 2017; Li vd., 2022; Savelkoul, 2000; Saygın, 2008; Şahin & Kırdök, 2018). Bu araştırmada algılanan sosyal destek değişkeninin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunurken bu sonucun aksini ifade eden araştırmalara da ulaşılmıştır. Örneğin Turgut'un (2015) araştırmasının sonuçlarına göre ergenlerin ailelerinden, akranlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir.

Bu araştırmada gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre algılanan sosyal destek öznel iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısıdır. Alanyazında yer alan araştırmaların bazıları da bu araştırmanın sonucuyla benzer şekilde algılanan sosyal desteğin ve alt boyutlarının öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ifade ederken kimi araştırmalar da algılanan sosyal desteğin ve algılanan sosyal desteğin alt boyutlarının öznel iyi oluşu yordamadığını belirtmektedir. Örneğin Saygın (2008) araştırmasında, sosyal desteğin öznel iyi oluşu anlamlı olarak açıkladığını bulmuştur. Türkmen (2012), öznel iyi oluşu etkilemesi mümkün olan birtakım değişkenleri modelleyerek test ettiği araştırmasında, anne-baba tutumunun algılanan sosyal desteğe etkide bulunduğunu belirtirken, sosyal desteğin de öznel iyi

oluşu yordadığını ekleyerek benzer bir çerçeve sunmaktadır. Bunun yanı sıra Güllaçtı (2010), algılanan sosyal destek düzeyinin, öznel iyi oluşun anlamlı bir biçimde yordama durumunu incelediği araştırmasından elde ettiği sonuçlara göre, algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluşun %43'lük bir kısmını açıkladığını belirtmekle birlikte algılanan aile desteğinin öznel iyi oluşu yordadığını ancak arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu yordamadığını bulgulamıştır. Bu çalışmada ise algılanan sosyal destek, öznel iyi oluş düzeyinin %17'lik bir bölümünü açıklamıştır. Ayrıca bu çalışmadan elde edilen bulguların, arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu yordadığını göstermesi bakımından Güllaçtı (2010) tarafından ifade edilen arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu yordamadığı bulgusu ile zıt düşmektedir. Yine bu çalışmanın sonuçlarının aksine Gallagher vd. (2008), kişilik özellikleri ve demografik özelliklerin yanı sıra sosyal destek ve duygusal zeka değişkenlerinin, öznel iyi oluşu yordama düzeylerini incelediği çalışmalarında sosyal desteğin hiçbir boyutunun öznel iyi oluşu anlamlı bir biçimde yordamadığını ifade etmektedir.

Genel anlamda alanyazından edinilen araştırma bulguları ile bu çalışmanın bulgularının örtüştüğü görülmektedir. Aksini bulgulayan çalışmalar olmakla birlikte algılanan sosyal destek ve algılanan sosyal desteğin alt boyutları, ergen öznel iyi oluşunu anlamlı olarak yordamaktadır.

Bu çalışmada öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İlgili alanyazına bakıldığında öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmaların olduğu görülmektedir (Nigar 2014; Sezer 2011; Shmotkin, 1991; Tümkiye, 2011). Bu bağlamda, bazı çalışmaların araştırma sonucuyla kısmen tutarlılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Örneğin Tümkiye (2011), erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyini kız öğrencilere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulmuştur. bunun yanı sıra Tümkiye'nin (2011) yaptığı regresyon analizi sonuçlarına göre de cinsiyet değişkeninin toplam öznel iyi oluş düzeyinin %3'ünü açıklamış olduğu belirtilenler arasındadır. Bu çalışma kapsamında ise cinsiyet değişkeni öznel iyi oluşun %2'lik bir kısmını açıklamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları ile Tümkiye'nin (2011) sonuçları benzerdir. Fujita vd. (1991) da benzer şekilde cinsiyetin öznel iyi oluşun %1'inden azını açıkladığını ifade etmektedir. Bütün bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda, cinsiyetin öznel iyi oluşu açıklamada etkisinin düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Bu araştırma bulgularının aksine erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu yönündeki araştırma bulgusunun tam tersini ifade eden araştırma bulguları da mevcuttur. Kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin karşılaştırıldığı bazı araştırmalarda, kız öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin erkek öğrencilere daha yüksek olduğu ve öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı saptanmıştır (Nigar, 2014; Sezer, 2011; Shmotkin, 1990; Şirin ve Ulaş, 2015).

Alanyazında öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösteren araştırmaların yanı sıra kadın ve erkeklerin iyi oluş düzeylerinde farklılaşma olmadığını saptayan araştırmalar da bulunmaktadır (Bozkurt ve Sönmez (2016); Canbay (2010); Demir Çelebi (2014); Karakoç, Bingöl ve Karaca (2013); Tosun (2021); Uçan, 2013).

Genel olarak incelenen araştırmalara bakıldığında, alanyazında öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin tam anlamıyla tutarlılık gösteren bir sonucun yer almadığı görülmüştür. Bu araştırma cinsiyet farklılaşmasına ilişkin bulgularını destekleyen araştırmalar olmasının yanı sıra araştırma bulgularının tam tersini bulgulayan araştırmaların da mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Çoğu araştırmada ise öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmadığı ifade edilerek farklı bir bulgu ortaya konmuştur.

5.1 Sonuçlar

Bu araştırmada, cinsiyete göre farklılaşma düzeyi, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İlgili alanyazın ışığında, cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin ergen öznel iyi oluşunu anlamlı bir biçimde yordadığına ilişkin hipotez oluşturulmuştur.

1. Araştırma amacı paralelinde, ergen öznel iyi oluşunun cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenleriyle açıklanma durumuna ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçları; ergen öznel iyi oluşunun cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenleri tarafından istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde yordandığını ortaya koymuştur. Ergen öznel iyi oluşu, güvenli bağlanma stili ve algılanan sosyal destek arttıkça artarken; kaygılı-kararsız bağlanma stili arttıkça azalmaktadır. Kaçınan

bağlanma stiline ergen öznel iyi oluşunu anlamlı bir biçimde yordadığına dair herhangi bir bulguya ise ulaşılmamıştır.

2. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlara göre ergen öznel iyi oluşunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
3. Bağlanma stillerinden biri olan kaygılı-kararsız bağlanma da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Fakat diğer bağlanma stilleri olan güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.
4. Algılanan sosyal destek düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunanlar arasındadır. Bu bağlamda, erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyi kız öğrencilere göre daha yüksek bulunurken; kız öğrencilerin kaygılı-kararsız bağlanma düzeyleri, erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.
5. Ergen öznel iyi oluşu ile algılanan sosyal destek değişkeninin alt boyutları olan aileden, akrandan ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiler ayrıca incelenmiştir. Algılanan sosyal desteğin alt boyutlarının tamamının (aile, akran ve öğretmen desteği) öznel iyi oluş ile pozitif ve anlamlı bir ilişki halinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öznel iyi oluş ile algılanan sosyal destek alt boyutları arasındaki en güçlü ilişki aile desteği olup öğretmen desteği ve akran desteği şeklinde devam etmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, cinsiyet türünün, bağlanma stillerinin ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergenin öznel iyi oluşunu açıklamada anlamlı olduğunu göstermiştir.

5.2 Öneriler

Bu başlık altında uygulayıcılara ve araştırmacılara maddeler halinde sıralanmış birtakım önerilere yer verilmiştir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Ergenlerin öğretmenlerinden ve ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin, ergen öznel iyi oluşunu arttırdığı sonucuna

dayanılarak okullarda ders dışı faaliyetleri ve aile-ergen etkileşimini arttırmaya dönük etkinlikler düzenlenebilir.

2. Algılanan akran desteği arttıkça öznel iyi oluşun arttığı sonucuna dayanılarak sınıf rehber öğretmenleri tarafından akran etkileşimi temelli ve işbirliği kurmaya dayalı grup rehberlik çalışmalarına yer verilebilir.
3. Güvenli bağlanma stiline sahip olmanın öznel iyi oluşu açıklamadaki gücüne dayanılarak ailelere yönelik bağlanma stilleri temalı eğitimler verilebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada, ergenlik dönemindeki bireylerin cinsiyet türü, sahip oldukları bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin, öznel iyi oluşlarını yordama düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1. Ergen öznel iyi oluşunun yordayıcıları olabilecek diğer kavramlar olarak görülen algılanan anne-baba tutumu, algılanan davranışsal kontrol gibi değişkenler modele eklenerek farklı çalışmalar yürütülebilir.
2. Bu araştırmanın çalışma grubu ergenlik dönemindeki bireyler ile sınırlandırılmıştır. Gelecek araştırmalarda, farklı gelişim dönemindeki bireylerdeki (örneğin: orta çocukluk dönemi) öznel iyi oluşu açıklamada, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin etkisi incelenebilir.
3. Araştırmanın kız öğrencilerin erkeklere kıyasla daha düşük düzeyde öznel iyi oluş bildirdiği sonucuna dayanılarak, öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmasına neden olan sosyokültürel ve gelişimsel faktörleri belirlemek amacıyla nitel araştırma desenine dayalı çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akın, Y. D. ve Ceyhan, E. (2005). Resmi ve özel genel lise öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri açısından kendini kabul düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 69-88.
- Aliyev, R. ve Tunç, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyi ve benlik algılarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 401-418.
- Barbaroğlu, A. (2011). *Çocuk psikolojisi ve ruh sağlığı*. Vize Yayıncılık.
- Bayhan, P ve Işıtan, S. (2010). Ergenlik döneminde ilişkiler: Akran ve romantik ilişkilere genel bakış. *Aile ve Toplum Dergisi*, 20(5), 33-44.
- Baytemir, K. (2016). Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yeterliğin aracılığı. *Eğitim ve Bilim*, 41(186), 69-91.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol 3. loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bozkurt, E. ve Sönmez, H. İ. (2016). İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin ergen öznel iyi oluşlarının kişisel ve sosyal özelliklerine göre incelenmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (7), 231-248.
- Bulut, E. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri Üzerine Etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Burger, J. (2017) M. *Kişilik*. Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can G. (2015). Turkish version of the Academic Motivation Scale. *Psychological reports*, 116(2), 388–408. <https://doi.org/10.2466/14.08.PR0.116k24w5>

- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Carr, A. (2016). *Pozitif Psikoloji*. Kaknüs Yayınları.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300-314. <https://doi.org/10.1097/00006842-197609000-0003>
- Cohen, S. and Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience* (Vol. 1990). New York: Harper & Row. <https://doi.org/10.1080/00222216.1992.11969876>
- Çakar, F. (2019). *Travma Psikolojik Danışmanlığı*. Pegem Akademi.
- Çakar, F. ve Tagay, Ö. (2017). The mediating role of self-esteem: The effects of social support and subjective-well being on adolescents' risky behaviors. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17(3), 859-876. <https://doi.org/10.12738/estp.2017.3.0024>
- Çakar, Y. ve Altun, F. (2021). Ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 253-270. <https://doi.org/0.17860/mersinefd.733554>
- Çelik, H., Ekşi, H., Gülsu, N. (2017). Orta çocukluk döneminde güvenli bağlanma ile mükemmeliyetçiliğin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 53-68.
- Çetin, F., Turgut, H. ve Sözen, H. C. (2015). Öznel iyi oluşun yordanmasında sabit kişilik örüntüsü: Psikolojik sermayenin aracılık rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(76), 68-75.
- Çetinkaya, B. (2014). *Çocuk ruh sağlığı*. Pegem Akademi.
- Çetinkaya, B. (2017). *Sevdiğinizle bağlı mısınız, bağımlı mısınız? Bağlanma kuramı*. Pegem Akademi.

- Çetinkaya, F. F. ve Korkmaz, F. (2019). Algılanan sosyal destek ile stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 91-103.
- Deci, E. L., Eghrari, H., Patrick, B. C., Leone, D. R. (1994). Facilitating internalization: The self-determination theory perspective. *Journal of Personality*, 62(1), 119–142. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1994.tb00797.x>
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(1), 14–23. <https://doi.org/10.1037/0708-5591.49.1.14>
- Demir Çelebi, Ç. (2014). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile ahlaki olgunluk seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Demir, Ö.O. (2021). *Seçim teorisi temelli uygulamalarla psikolojik danışman adaylarının akademik motivasyon ve öznel iyi oluşlarının geliştirilmesi: Bir eylem araştırması* [Yayımlanmamış Doktora tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Demirtaş, A. S. (2007). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri ile stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 35-43. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>
- Diener, E. and Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406. <https://doi.org/10.1177/008124630903900402>
- Diener, E., and Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406. <https://doi.org/10.1177/008124630903900402>
- Diener, E., Sapyta, J.J., Suh, E. (1998). Subjective well being is essential to well-being. *Psychological Inquiry*, 9(1), 33-37. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0901_3

- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 60-74.
- Eryılmaz (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(24), 93-101.
- Eryılmaz, A. (2012). Ergenler öznel iyi oluş düzeylerini çevreyle ilişkiler aracılığıyla nasıl artırırılar? *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(4), 407-414.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Fujita, F., Diener, E., Sandvik, E. (1991). Gender differences in negative affect and well-being: the case for emotional intensity. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(3), 427. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.3.427>
- Gallagher, E. N. and Vella-Brodrick, D.A. (2008). Social support and emotional intelligence as predictors of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 44, 1551-1561. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.01.011>
- Gencer, N., (Çeviren) (2018). Öznel iyi oluş: Genel bir bakış. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2621-2638. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.457382>
- González-Carrasco, M., Casas, F., Malo, S., Viñas, F., Dinisman, T. (2017). Changes with age in subjective well-being through the adolescent years: Differences by gender. *Journal of Happiness Studies*, 18(1), 63-88. <https://doi.org/10.1007/s10902-016-9717-1>
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3844-3849. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.602>

- Gündoğan, S. ve Sargın, N. Ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin, algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş açısından incelenmesi. *The Journal International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(2), 288-295.
- Güney, M. A. (2017). *Ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kaplan, B. ve Aksel, E.Ş. (2013). Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*,1(1), 20-49. <https://doi.org/10.7816/nesne-01-01-02>
- Kararımak, Ö. ve Siviş, R. (2008). Modernizmden postmodernizme geçiş ve pozitif psikoloji. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 102-115.
- Karakoç, A., Bingöl, F., Karaca, S. (2013). Lise öğrencilerinde ergen öznel iyi oluş ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 6(13), 43-50.
- Karakuş, E. (2020). *Ergenlerin duygusal özerkliklerini yordamada öznel iyi oluş ve ebeveyn bağlanmanın rolü*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Karalar, M., Kumcağız, H., İşi, N. (2018). Erinlerde sosyal destek ve sosyal kaygı arasındaki ilişki. 20. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*.
- Karataş, Z. (2012). Ergenlerin algılanan sosyal destek ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(9), 257-271.
- Kasapoğlu, F. ve Kış, A. (2016). Öznel iyi oluşun cinsiyet açısından incelenmesi: Bir meta-analiz çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 770-782. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.282379>
- Kashdan, T. B., Biswas-Diener, R., King, L.A. (2008). Reconsidering happiness: the costs of distinguishing between hedonics and eudaimonia. *The Journal of Positive Psychology*, 3(4), 219-233. DOI:[10.1080/17439760802303044](https://doi.org/10.1080/17439760802303044)
- Kayhan, B. (2019). Lise 9.ve 10.sınıf öğrencilerinin bağlanma stilleri, akran ilişkileri ve öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı demografik değişkenler açısından

incelenmesi (Mersin ili örneği). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Toros Üniversitesi.

Kesebir, P., & Diener, E. (2009). In pursuit of happiness: Empirical answers to philosophical questions. *In The science of Well-Being* (pp. 59-74). Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-90-481-2350-6_3

Kesebir, S., Özdoğan Kavzaoğlu, S., Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.

Kılınç, M. ve Uzun, K. (2020). Ergen öznel iyi oluşlarının yordayıcıları olarak akran zorbalığı ve akran mağduriyeti. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1400-1439. <https://doi.org/10.29299/kefad.853992>

Kırimer, F., Akça, E., Sümer, N. (2014). Orta çocuklukta anneye kaygılı ve kaçınan bağlanma: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II orta çocukluk dönemi ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 45-57.

Kocamaz Karagözlü, G. (2019). *Aile işlevler ve bağlanma stillerine göre öznel iyi oluş düzeyinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

Körük, S. (2016). *Ergenlerde riskli davranışların güvensiz bağlanma ve algılanan sosyal destek tarafından yordanmasında psikolojik belirtilerin aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Li, X., Ren, Z., Ji, T., Shi, H., Zhao, H., He, M., Fan, X., Guo, X., Zha, S., Qiao, S., Li, Y., Pu, Y., Liu, H., Zhang, X. (2022). Associations of sleep quality, anxiety symptoms and social support with subjective well-being among Chinese perimenopausal women. *Journal of Affective Disorders*, 302, 66-73. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.01.089>

Malecki, C. and Demaray, M.K. (2002). Measuring perceived social support: Development of the child and adolescent social support scale. *Psychology in the Schools*, 39(1), 1-18. <https://doi.org/10.1002/pits.10004>

Mónaco, E., Schoeps, K., Montoya-Castilla, I. (2019). Attachment styles and well-being in adolescents: How does emotional development affect this relationship?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(14), 2554. <https://doi.org/10.3390/ijerph16142554>

- Moradi Siahafshadi, M., Molavi, H., Ghasemi, N. (2018). The relationship between attachment and subjective well-being: the mediating role of emotion regulation skill. *International Journal of Psychology (IPA)*, 12(1), 118-135.
- Morsünbül, Ü. ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 3(3), 553-570. <https://doi.org/10.5455/cap.20110324>
- Nakamura, J. and Csikszentmihalyi, M. (2009). Flow theory and research. *The Oxford Handbook of Positive Psychology (2 ed.)*, 1-22. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0018>
- Nigar, F. (2014). *Ortaokul öğrencileri ile yatılı bölge ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş ve temel psikolojik ihtiyaçlar düzeyinin karşılaştırması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Oğuz, F. ve Öğretir Özçelik, D. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 536-543. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2567>
- Öngören, B. (2020). Ergenlikte öznel iyi oluş ile riskli davranışlar arasındaki ilişki. *Karya Journal of Health Science*, 1(2), 14-18.
- Özbay, Y. ve Aydoğan, D. (2013). *Aile yılmazlığı: Bir engele rağmen birlikte güçlenen aile*, 13(31), 129-146.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M., Çakır, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal öz-yeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 325-345.
- Özdemir, M. (2016). *Ergenlik döneminde bağlanma, özerklik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Pekin, Z. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, öznel iyi oluş ve kontrol odağı düzeylerinin sosyal görünüş kaygı düzeyleri üzerindeki yordayıcı rollerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

- Sarriera, J. C., Abs, D., Casas, F., Bedin, L. M. (2012). Relations between media, perceived social support and personal well being in adolescence. *Soc Indic Res*, 106, 545-561.
- Savelkoul, M., Post, M. W. M., De Witte, L. P., Van Den Borne, H. B. (2000). Social support, coping and subjective well-being in patients with rheumatic diseases. *Patient Education and Counseling*, 39(2-3), 205-218. [https://doi.org/10.1016/S0738-3991\(99\)00033-6](https://doi.org/10.1016/S0738-3991(99)00033-6)
- Seven, S. (2013). *Çocuk ruh sağlığı*. Pegem Akademi.
- Sezer, F. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin öznel iyi oluş durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(192), 74-85.
- Shmotkin, D. (1990). Subjective well-being as a function of age and gender: A multivariate look for differentiated trends. *Social Indicators Research*, 23(3), 201-230. <https://doi.org/10.1007/BF00293643>
- Şahin, İ. ve Kırdök, O. (2018). Investigation of relationship between high school students' career adaptability, subjective well-being and perceived social support. *International Education Studies*, 11(8), 127-135. <https://doi.org/10.5539/ies.v11n8p127>
- Şireli, Ö., Çolak, M., Orak, Y., Sakıncı, N. (2015). Ergenlerde algılanan sosyal destek düzeyinin depresyon ve intihar olasılığı ile ilişkisi. *Çocuk Ve Ruh Sağlığı Dergisi*, 22(2), 97-106.
- Şirin, A. ve Ulaş, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile karakter eğitimi uygulamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 30(12), 279-307.
- Tardy, C.H. (1985). Social support measurement. *American Journal of Community Psychology*, 13(2), 187-202. <https://doi.org/10.1007/BF00905728>
- Tomas, J. M., Gutierrez, M., Pastor, A. M., Sancho, P. (2020). Perceived social support, school adaption and adolescents' subjective well-being. *Child Indicators Research*, 13, 1597-1617. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09717-9>
- Tosun, T. (2021). Ergenlerde Psikolojik İyi Oluşun Algılanan Sosyal Destek Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi . *Journal of Multidisciplinary Studies in Education* ,

5 (4), 123-142 . Retrieved from
<https://dergipark.org.tr/en/pub/jmse/issue/66363/1005941>

Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Tümekaya, S. (2011). Humor styles and socio-demographic variables as predictors of subjective well-being of Turkish University students. *Education and Science*, 36(160), 158-170.

Türkdoğan, T. ve Duru, E. (2012). Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluşun yordanmasında temel ihtiyaçların karşılanmasının rolü. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2429-2446.

Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve anababa tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1) , 41-73. Retrieved from
<https://dergipark.org.tr/en/pub/usaksosbil/issue/21647/232718>

Uçan, A. ve Kıran Esen, B. (2015). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının toplumsal konum ile ilgili risk alma değişkenine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 288-299. <https://doi.org/10.17860/efd.22192>

Uytun, M., Öztop, D.B., Eşel, E. (2013). Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 26: 177-189.
<https://doi.org/10.5350/DAJPN2013260208>

Wilkinson, R.B. and Walford, W.A. (2001). Attachment and personality in the psychological health of adolescents. *Personality and Individual Differences*, 31(4), 473-484. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00151-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00151-3)

Yalçın, İ. (2015). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye’de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 21-32.

Yıldırım, İ. (1999). Sosyal destek programının etkililiği: Deneysel bir çalışma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 113(23), 66-73.

Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eurasian Journal of Educational Research*, 0(17), 221-236.

Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek, güvenilirlik ve geçerlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Journal of Education*, 13, 81-87.

Yıldız, M.A. (2014). *Ergenlerde anne-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin çoklu aracılık rolü*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Mersin Üniversitesi.

EKLER

EK-1 Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler,

Aşağıda yer alan formlarda sizlerin duygu ve düşüncelerini anlatmaya yönelik birtakım ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin sizlere ne kadar uyduğunu **X** işareti koyarak işaretleyiniz. Verdiğiniz bilgilerin kesinlikle not amacıyla **kullanılmayacak** ve bilgileriniz **gizli** tutulacaktır. Araştırmama sunduğunuz değerli katılım için teşekkür ederim.

Gamze BELİBAĞLI

Hasan Kalyoncu Üniversitesi PDR Yüksek Lisans Öğrencisi

Okul: Resmi Anadolu Lisesi () Özel Anadolu Lisesi ()
Resmi Mesleki Teknik Lise () Özel Mesleki Teknik Lise ()

Sınıf:

Yaş:

Cinsiyet: Kız () Erkek ()

Anne-Baba Birliktelik Durumu: Birlikte () Ayrı ()

EK-2 Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
2	Ailem beni destekler				
7	Genellikle neşeliyim				
9	Hayatın tadını çıkartarak yaşarım				
12	Sevdiklerimle beraberim				
14	Arkadaşlarımla beraber vakit geçiririm				

EK-3 Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8	İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu olmasıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15	İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) genelde kınıcı sözler söylemem.	☐	☐	☐	☐	☐
17	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Başkaları çok da umurumda değildir.	☐	☐	☐	☐	☐

Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

Güvenli Bağlanma Stili

: 4, 7, 10, 13, 16

Kaçınan Bağlanma Stili

: 1, 3, 5, 9, 12, 15, 18

Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili

: 2, 6, 8, 11, 14, 17

EK-4 Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

AİLEM

	Bana U.Değ. men	Kıs Uygun	Bana
1. Bana gerçekten güvenir	()	()	()
2. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	()	()	()
3. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	()	()	()
4. Bana gerçekten değer verir	()	()	()
5. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	()	()	()
6. Doğru kararlar vermeme yardım eder	()	()	()
7. Davranışlarımı takdir eder	()	()	()
8. İlgi duyduğum şeyleri yapmama yardım eder	()	()	()
9. Hatalarımı nazikçe düzeltir	()	()	()
10. Beni gerçekten anlar	()	()	()
11. Bana, aile gelirimize göre yeterince harçlık verir	()	()	()
12. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur	()	()	()
13. Geleceğimle ilgili planlar yapmamda bana yardım eder	()	()	()
14. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	()	()	()
15. İyi ve kötü yönlerimle beni sever	()	()	()
16. Başarılı olmam için bana destek olur	()	()	()
17. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez	()	()	()
18. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler	()	()	()
19. Sosyal etkinliklere katılmamı destekler	()	()	()
20. Başarılarımı takdir eder	()	()	()

ARKADAŞLARIM

	Bana U.Değ. men	Kıs Uygun	Bana
21. Bana gerçekten güvenir	()	()	()
22. İhtiyaç duyduğumda beni gerçekten dinler	()	()	()
23. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	()	()	()
24. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	()	()	()
25. Bana gerçekten değer verir	()	()	()
26. Doğru kararlar vermeme yardım eder	()	()	()
27. Hata yaptığımda bile beni kabul eder	()	()	()
28. Hatalarımı düzeltmeme yardım eder	()	()	()
29. Beni gerçekten anlamaz	()	()	()
30. Gerektiğinde harçlığını benimle paylaşır	()	()	()
31. Derslerle ilgili bilgilerini benimle paylaşır	()	()	()
32. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur	()	()	()
33. Bir şeye sinirlendiğimde beni yatıştırır	()	()	()

ÖĞRETMENLERİM (Hocalarım)

	Bana	Kıs	Bana
	U.Değ.	men	Uygun
34. Amaç, ilgi ve yeteneklerim konusunda benimle konuşur	()	()	()
35. Bana gerçekten güvenilir	()	()	()
36. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	()	()	()
37. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	()	()	()
38. Bana gerçekten değer verir	()	()	()
39. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	()	()	()
40. Doğru kararlar vermeme yardım eder	()	()	()
41. Hatalarımı nazikçe düzeltir	()	()	()
42. Beni gerçekten anlar	()	()	()
43. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	()	()	()
44. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez	()	()	()
45. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler	()	()	()
46. Sosyal etkinliklere katılmamı teşvik eder	()	()	()
47. Çok çalıştığım ya da başarılı olduğum zaman beni över	()	()	()
48. Duygu, düşünce ve inançlarıma saygı duyar	()	()	()
49. Derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir	()	()	()
50. Bana karşı genellikle adil davranır	()	()	()

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.02.2022-10860

 HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ	T.C. HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI
TOPLANTI TARİHİ 21.02.2022	TOPLANTI NO 2022-004

Sayı :E-97105791-050.01.01-10860
Konu : Etik Kurul Hk.

Çalışmanın Türü	Yüksek Lisans Tezi
Konu	Anket Uygulama
Başlık	"Ergen Öznel İyi Oluşunun Yordayıcıları: Anne-Baba Tutumu, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek."
Yürütücü / Danışman	Prof. Dr. Gürhan CAN - Doç. Dr. Ramin ALİYEV
Yazar	Gamze BELİBAĞLI
Karar	Olumlu

Prof. Dr Mehmet Lütfi YOLA
Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. İbrahim Halil GÜZELBEY
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Enver BOZKURT
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Bülent Bahri KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Kezban BAYRAMLAR
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mahmut Serhat YENİCE
Etik Kurul Üyesi

Ek:doc05082820220218173522

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu *B5MFAJ25U*

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd/bek-9990&eD-B5MFAJ25U&eS-00860>

Adres: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Havaalanı Yolu Üzüm 8. Km. Şahinbey / Gaziantep
Telefon: 0 (342) 211 8080 / 1400/1402 Faks: 0 (342) 211 80 81
e-Posta: info@hku.edu.tr Web: www.hku.edu.tr
Kep Adresi: hasankalyoncu.univ@hku.tr

Bilgi için: Nida ÇALIŞKAN
Unvanı: Memur
Tel No: 0(342) 211 8080

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Gamze BELİBAĞLI
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece : **Adı** : **Bitirme Yılı**
Üniversite : Hasan Kalyoncu Üniversitesi 2020

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2020-Halen devam etmekte.	Özel Oğuzeli Bozgeyik Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Rehber Öğretmen

UZMANLIK ALANI

Okul Danışmanlığı.

YABANCI DİLLER

İngilizce.